

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
Кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології
Бібліотека

Серія «Ювілеї особистостей»

**Фліс Петро Семенович – лікар-стоматолог, ортопед і ортодонт,
доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортодонції
та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ
імені О. О. Богомольця, заслужений діяч науки і техніки України**

Київ 2021

УДК 616(092)
Ф 72

Упорядники:	Папуша Л. В., директор бібліотеки НМУ імені О. О. Богомольця, Острікова Н. В., заступник директора бібліотеки НМУ імені О. О. Богомольця
Бібліографічний редактор:	Клюшніченко О. В., головний бібліограф
Літературний редактор:	Голінатий О. П., кандидат філол. наук, викладач кафедри мовної підготовки НМУ імені О. О. Богомольця
Відповідальна за випуск:	Папуша Л. В., директор бібліотеки НМУ імені О. О. Богомольця

Фліс Петро Семенович – лікар-стоматолог, ортопед і ортодонт, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця, заслужений діяч науки і техніки України : біобібліогр. покажч. / НМУ імені О. О. Богомольця, Бібліотека, Кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології : [упоряд.: Папуша Л. В., Острікова Н. В. ; бібліогр. ред. Клюшніченко О. В. ; літ. ред. Голінатий О. П.; відп. за вип. Папуша Л. В.]. – Київ, 2021. – 134 с. – (Серія «Ювілеї особистостей»)

Біобібліографічний покажчик із серії «Ювілеї особистостей» присвячено науковій та професійній діяльності Фліса Петра Семеновича, стоматолога-ортопеда і ортодонта, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця, заслуженого діяча науки і техніки України. У виданні представлено науковий доробок ученого за період з 1986 по 2021 рік.

Покажчик адресовано науковцям, аспірантам, докторантам, викладачам ЗВМО, студентам та всім, хто цікавиться питаннями медицини, ортодонції зокрема.

Фліс Петро Семенович – лікар-стоматолог, ортопед і ортодонт, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця, заслужений діяч науки і техніки України

ЗМІСТ

Від упорядників	5
Тишко Ф. О. Професор Фліс Петро Семенович: поетична присвята	7
Розділ I. Шлях у професію та науку	8
– Фліс Петро Семенович: початок професійного шляху	8
– Наукова школа професора Фліса Петра Семеновича	10
– Наукова діяльність професора Фліса Петра Семеновича	11
Вітання від колег та рідних	18
Розділ II. Бібліографія наукових праць професора Фліса П. С.	71
2.1. Автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня	71
2.2. Наукова школа професора Фліса П. С.	71
2.3. Наукові видання: книги, монографії, навчальні посібники, методичні матеріали	72
2.4. Статті в наукових та науково-практичних виданнях	76
2.5. Статті в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій	87
2.6. Список патентів на винахід	91
2.7. Література про Фліса П. С.	99
Фотогалерея	100

Від упорядників

Біобібліографічний покажчик із серії «Ювілеї особистостей» присвячено науковій та професійній діяльності Фліса Петра Семеновича, лікаря-ортопедо-стоматолога вищої категорії, лікаря-ортодонта вищої категорії, доктора медичних наук (1991), професора (1991), завідувача кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології (1989) Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, заслуженого діяча науки і техніки України (2003), академіка Української академії наук (2004), почесного академіка Української медичної стоматологічної академії. Покажчик укладено у співпраці з кафедрою ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця.

Фліс Петро Семенович – автор понад 400 наукових праць, 65-и патентів на винахід та авторських свідоцтв, 9-и навчальних посібників. Петро Семенович є автором підручника «Ортодонція», виданого українською, російською та англійською мовами. Учні Петра Семеновича працюють у багатьох країнах світу – Греції, Лівані, Сирії, Ірані, Йорданії, Ізраїлі, Китаї і т.д.

У покажчику представлено науковий доробок ученого за період із 1986 по 2021 рік.

Покажчик складається з двох розділів та фотогалереї. Перший розділ «Шлях у професію та науку» містить біографічні відомості, інформацію про наукові та професійні здобутки вченого, вітання від колег. Другий розділ «Бібліографія наукових праць професора Фліса П. С.» містить бібліографічні описи праць ученого. Матеріал викладено в підрозділах:

- Автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня;
- Наукова школа Фліса П. С.;
- Наукові видання: книги, монографії, навчальні посібники, методичні матеріали;
- Статті в наукових та науково-практичних виданнях;
- Статті в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій;
- Список патентів на винаходи;
- Література про Фліса П. С.

Загальна кількість бібліографічних записів – 250.

Допоміжний апарат біобібліографічного покажчика представлено:

– статтею від упорядників;

– змістом.

Бібліографічний опис і скорочення слів здійснено згідно з чинними державними стандартами України. Для підготовки покажчика використано фонди бібліотеки Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, Національної наукової медичної бібліотеки України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Професор Фліс Петро Семенович!

Професор Фліс – відомий вчений,
Книжок багато написав,
В ортодонтії майже геній,
Подібних ще собі не мав.
На те й навчає й має учнів –
Собі достойних мудреців.
Він лікар, в цьому його сутність,
Авторитет серед знавців.
Йому покірні усі зуби –
Встають, як по команді, в ряд.
І навіть ті, що зветься мудрі,
В його руках не норovлять.
Він справжній доктор всього рота,
Орудує у нім сміливо,
Бо то його така робота –
Він добре знає своє діло!
Професія тонка у нього,
І сам інтелігентний весь.
Досяг зростання він значного –
Піднісся майже до небес.
Він – ортодонт, потрібний всім:
Малим, дорослим і старим.
Дійшов він розумом своїм,
Щоб бути варт йому таким.
Тож хай і далі таким буде,
Високий вище хай росте!
Хай більш його іще прибуде,
Хай НМУ із ним цвіте!
Тримайся, Петре, будь здоровим
І май свої всі тридцять два,
Щоб кожен зуб був новомодним
І ти на кожен мав права.
Я людям розказав про тебе
І трішки гумору додав,
Бо в ньому є така потреба,
Щоб біль зубний не докучав.

*Доктор медичних наук,
академік АНВШ України,
академік Нью-Йоркської академії наук,
професор кафедри оториноларингології
НМУ імені О. О. Богомольця,
заслужений діяч науки і техніки України
Тишко Федір Олексійович*

Розділ I. Шлях у професію та науку

Фліс Петро Семенович – лікар-ортопед-стоматолог вищої категорії, лікар-ортодонт вищої категорії, доктор медичних наук (1991), професор (1991), завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології (1989) Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, заслужений діяч науки і техніки України (2003), академік Української академії наук (2004), почесний академік Української медичної стоматологічної академії.

Фліс Петро Семенович: початок професійного шляху. Фліс Петро Семенович народився 9 жовтня 1951 року в м. Києві. Батько Фліс Семен Петрович – військовий. У роки Другої світової війни пройшов шлях від лейтенанта до підполковника гвардійської дивізії. Нагороджений шістьма бойовими орденами. У повоєнні роки закінчив будівельний інститут. Мати Фліс Зінаїда Артемівна – доктор медичних наук, стоматолог, викладач медичного інституту імені О. О. Богомольця.

Після закінчення Київської середньої школи № 92 імені Івана Франка (1969) подальше професійне майбутнє Петра Фліса було визначено насамперед завдяки матері, Фліс Зінаїді Артемівні, яка викладала в Київському медичному інституті імені О. О. Богомольця на стоматологічному факультеті та навчила не одне покоління студентів-медиків. Петро Фліс продовжив сімейну справу і вступив до Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця на стоматологічний факультет.

У студентські роки Петро Фліс активно займався громадською діяльністю, брав активну участь у самодіяльності, був учасником капели бандуристів. У 1974 році Фліс П. С. із відзнакою закінчив Київський медичний інститут і продовжив навчання в клінічній ординатурі на кафедрі ортопедичної стоматології (1974–1976 рр.), водночас, за порадою професора С. Й. Криштаба, практикував: працював стоматологом-ортопедом стоматологічної поліклініки Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця (1974-1982 рр.). З 1982 року Петро Семенович Фліс – асистент кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології та ортодонції, з 1982 року – асистент кафедри пропедевтики

ортопедичної стоматології та ортодонтії, з 1989 року – завідувач кафедри [1]. У період із 1984 по 1986 рік Фліс П. С. під час літніх відпусток працював судовим лікарем у Чорноморському морському пароплавстві на суднах закордонного плавання. У 1986 році Петро Семенович захистив кандидатську дисертацію на тему «Методы изготовления цельнолитых мостовидных протезов (клинико-лабораторные исследования)». У 1991 р. Фліс П. С. захистив докторську дисертацію на тему «Рациональные методы изготовления цельнолитых протезов».

Фліс П. С. брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У травні 1999 року була створена асоціація лікарів-ортодонтів України, а професора Фліса обрано президентом асоціації, яку він очолював до 2011 року. Нині Петро Семенович є почесним президентом Асоціації ортодонтів України. Під його керівництвом Асоціація ортодонтів України створила дисконтну програму для членів асоціації: СП «Промед», ТЗК «Дентал депо», «Інфолайн», «Укрмед», «Каскад», «Стаміл» та ін. Фліс П. С. є членом Європейської та Всесвітньої асоціації ортодонтів, почесним членом Асоціації імплантологів України, почесним членом та почесним президентом Асоціації ортодонтів Білорусі. Фліс П. С. є членом координаційної ради Асоціації стоматологів України. Петро Семенович – науковий редактор журналів «Новини стоматології» та «Світ ортодонтії», член редакційних рад журналів «Вісник стоматології», «Альманах стоматології», «Современная стоматология», «Стоматологическая наука и практика». Він – член бюро секції медичних, хімічних, аграрних наук Української академії наук, голова Київського регіонального осередку Української академії наук.

За організацію та проведення 3-го Європейського стоматологічного конгресу Фліс П. С. був нагороджений орденом «Палаючої свічки». За наукові досягнення нагороджений орденом II-го ступеня Міжнародного академічного рейтингу «Золота фортуна» (2002 р.). За рішенням Європейської академії

1 У 1994 році рішенням методичної ради стоматологічного факультету НМУ імені О. О. Богомольця кафедра була перейменована на кафедру ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології.

природничих наук (посвідчення № 0705), професора Фліса П. С. нагороджено медаллю імені Роберта Коха за особливі досягнення в наукових дослідженнях. Згідно з рішенням наукової ради Європейського наукового товариства, Міжнародного лицарського об'єднання та президії Європейської академії природничих наук Флісу П. С. за вагомий внесок у сферу науки присвоєно звання Почесного вченого Європи. За наукові розробки присвоєно звання Винахідник СРСР, Відмінник охорони здоров'я СРСР, нагороджено кількома золотими медалями ВДНГ України.

Улітку 2016 року делегація співробітників стоматологічного факультету НМУ імені О. О. Богомольця здійснила робочу поїздку і пройшла стажування в провідних клініках щелепно-лицевої хірургії в Бразилії. У складі делегації був професор Фліс П. С., який стажувався з ортогнатичної хірургії в університеті Сан-Паулу.

Петро Семенович – отаман управи лейб-медика генеральної канцелярії Міжнародної громадської організації «Козацтво Запорозьке», генеральний лейб-медик, генерал козацтва, герой козацтва. За активну участь у відродженні й розвитку Козацтва Запорозького в Україні нагороджений дев'ятьма найвищими орденами козацтва, зокрема орденами «Покрова» III-го ступеня, «Козацька слава» I-го і II-го ступеня, Золотою зіркою «Герой Козацтва».

Професор Фліс – член Вченої ради НМУ імені О. О. Богомольця, член Вченої ради стоматологічного факультету НМУ імені О. О. Богомольця, член Спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій за спеціальністю «Стоматологія», член апробаційної ради за спеціальністю «Стоматологія».

Наукова школа професора Фліса Петра Семеновича

Під керівництвом професора Фліса захищено понад 30 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук (із них – 6 PhD). Видано понад 30 підручників та навчальних посібників (підручник «Ортодонтія» – українською, російською та англійською мовами). Петро Семенович – автор понад 400 друкованих праць, отримав понад 65 патентів на винахід та авторських свідоцтв. Загалом за час існування кафедри ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології її співробітниками підготовлено

близько 1500 доповідей для різного рівня конференцій і з'їздів, отримано 250 патентів і авторських свідоцтв.

Наукова діяльність професора Фліса Петра Семеновича

Наукова діяльність професора Фліса розпочалась у 1989 році, коли він очолив кафедру пропедевтики ортопедичної стоматології і ортодонтії. Коло його наукових інтересів: матеріалознавство, терапевтична стоматологія, ортопедична стоматологія, хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія, мікробіологія, генетика і ортодонція. Зарезультатами наукових досліджень Петра Семеновича вперше було доведено ефективність і доцільність використання хвиль міліметрового діапазону (МРТ). Було визначено, що є наука ортодонтія (окрема наука і спеціальність, яка займається вивченням етіології, патогенезу, клініки, діагностики, методів лікування та профілактики стійких аномалій та деформацій зубо-щелепного апарату в дітей та дорослих, а також етіологією, патогенезом, клінікою, діагностикою, лікуванням та профілактикою дефектів зубів, зубних рядів та щелеп у дітей).

За участю професора П. С. Фліса в Україні було розроблено та впроваджено:

- фотополімери для фіксації брекетів, пломбування зубів, обличкування зубних протезів;
- апаратуру для використання фотополімерних матеріалів;
- вакуумні ливарні установки з програмним управлінням;
- 5 нових сплавів для литва зубних протезів;
- українську масу для металокераміки «Ультропалін» та налагоджене промислове її виробництво;
- лазерну апаратуру, яка дозволяла наносити ретенції на зубні протези;
- вогнетривку масу, яка компенсувала усадку сплавів;
- 6 нових конструкцій імплантатів та хірургічні методики їх використання, електронейтральне покриття зубних протезів та ортодонтичних апаратів.

Кафедра ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології під керівництвом професора Фліса Петра Семеновича гідно підтримує традиції Київської ортодонтичної школи. Наукова діяльність кафедри спрямована на

подальший розвиток методів ортопедичного і ортодонтичного лікування дітей та дорослих, розробці нових матеріалів і технологій виготовлення зубних протезів і ортодонтичних апаратів. З 1997 року кафедра є головною в країні з ортодонтії та дитячого зубощелепного протезування.

Як голова координаційної ради Міністерства охорони здоров'я України з питань стоматології професор Фліс Петро Семенович зробив значний внесок для налагодження вітчизняної промисловості на потреби стоматології, сприяв налагодженню зв'язків з іноземними виробниками, у такий спосіб сприяючи виведенню стоматології на сучасний рівень.

За значні успіхи в розвитку стоматології і, зокрема, ортодонтії Фліс П. С. нагороджений значком «Отличнику здравоохранения СССР», знаком «Изобретатель СССР», знаком «За заслуги» Асоціації стоматологів України, орденом «За трудові досягнення» II-го ступеня Міжнародного академічного рейтингу «Золота фортуна», орденом «Палаюча свічка» Всесвітньої асоціації стоматологів, орденом імені А. І. Бетельмана, золотими медалями ВДНГ України.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УРСР

НАКАЗ

20 квітня 1990р.

№ 84

м. Київ

Про створення координаційної ради з питань організації стоматологічної допомоги населенню УРСР

З метою поліпшення координації наукових досліджень з проблем стоматології, оцінки нових форм і методів профілактики, діагностики та лікування захворювань порожнини рота і щелепно-лицьової області: втілення їх в практику, активізацію роботи по технічному оснащенню служб та підвищенню професійного рівня лікарів-стоматологів

ЗАТВЕРДУЮ:

Положення про координаційну раду з питань організації стоматологічної допомоги населенню при Міністерстві охорони здоров'я УРСР згідно додатку 1.

НАКАЗУЮ:

1. Створити координаційну раду з питань організації стоматологічної допомоги населенню при Міністерстві охорони здоров'я УРСР в складі згідно додатку 2.

2. Встановити порядок, при якому засідання координаційної ради проводити 1 раз в квартал.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника міністра тов. Передерія В.Г.

Міністр

Н.П.Спіженко

Дир. 115 114 10 1079 170-4

ПОЛОЖЕННЯ

про координаційну раду з питань організації стоматологічної допомоги при МОЗ
УРСР

I. Загальні положення

I.1. До координаційної ради входять головний стоматолог МОЗ УРСР, провідні вчені - клініцисти, фармакологи, інженери по розробці нових технологій в стоматології, висококваліфіковані організатори охорони здоров'я.

I.2. Склад координаційної ради затверджується Міністром охорони здоров'я.

I.3. В своїй роботі координаційна рада керується законними і підзаконними актами з питань організації медичної, в тому числі стоматологічної допомоги населенню, а також завданнями, що впливають з щорічних організаційних планів МОЗ УРСР.

2. Функціональні обов'язки:

2.1. Участь в розробці, погодженні та розміщенні на кафедрах стоматологічного та інших профілів медичних вузів і стоматологічних закладах республіки пріоритетних наукових проблем, що впливають з інтересів практичної стоматології.

2.2. Вивчення та оцінка запропонованих вченими і працівниками практичних стоматологічних закладів нових методів профілактики, лікування, апаратури, інструментарію, медикаментів і матеріалів, що застосовуються в стоматології, сприяння їх розгляду на комісії по новій медичній техніці та фармкомітеті при МОЗ УРСР.

2.3. Активне сприяння втіленню в практику затверджених Вченою Радою МОЗ УРСР методичних рекомендацій щодо раціональних форм і методів роботи стоматологічних закладів, профілактики, діагностики та лікування захворювань зубів та патологічних процесів щелепно-лицьової області.

2.4. Визначення конкретних керівників кафедр, стоматологічних закладів республіки, яким доручається організація випуску на відповідних промислових підприємствах стоматологічної апаратури, інструментарію та матеріалів, а також контроль за виконанням ними цих доручень.

2.5. Визначення баз - клінік, поліклінік стоматологічного профілю - для підвищення кваліфікації лікарів-стоматологів на курсах стажування та інформації, розробка програм для цього виду післядипломної підготовки.

2.6. Розробка об'єктивних форм оцінки професійного рівня лікарів-стоматологів для їх атестації, в тому числі з застосуванням ЕОМ.

2.7. Проведення за погодженням з керівництвом МОЗ УРСР планових і позапланових перевірок діяльності кафедр стоматології медичних вузів і стоматологічної служби в республіці з метою надання практичної допомоги на місцях, підготовки матеріалів на засідання колегії та наказів МОЗ УРСР.

2.8. Розробка та апробація разом з відділами та управліннями обл./міськ./виконкомів форм діяльності стоматологічних закладів в умовах переходу на новий механізм господарювання /розширення госпрозрахункових послуг, втілення бригадного під'яду тощо/.

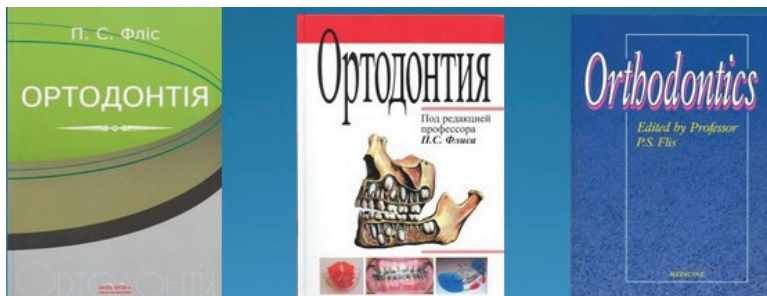
3. Права координаційної ради:

Члени ради за погодженням з Міністром або його заступниками:

3.1. залучають для вирішення завдань, що визначені в пунктах 2.1-2.8, завідуючих профільними кафедрами медичних вузів, провідних вчених стоматологів, заступників завідуючих

та начальників управлінь обл/міськ/виконкомів, головних лікарів стоматологічних закладів.

3.2. Користуються службовими відрядженнями, що пов'язані з виконанням передбачених в пунктах 2.1-2.8 цього Положення завдань, з оплатою за рахунок установ за основним місцем роботи.

Вітання від колег

Стоматологічний факультет НМУ імені О. О. Богомольця знаменитий сузір'ям видатних фахівців у різних галузях стоматології, знаних як в Україні, так і за її межами. Петро Семенович Фліс, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології, зробив неоціненний внесок у розвиток та зростання факультету. Професор П. С. Фліс – видатний учений, натхненний науковець, талановитий педагог, творча людина з неординарним мисленням і чималим науковим потенціалом, цікавий, ерудований і уважний співрозмовник. Результати його роботи – це згуртований колектив чудових педагогів і науковців, численні учні в різних містах та університетах України і зарубіжжя, наукові дослідження і співпраця з авторитетними науковими та лікувальними установами в Україні та за її межами, десятки захищених інноваційних дисертаційних робіт, публікації в авторитетних наукових виданнях, сучасні підручники, за якими вчать українські і зарубіжні студенти, тисячі стоматологів, що закінчили Університет, опанувавши непросту науку і практику ортодонції, численні пацієнти, які повернули собі здоров'я і красу. Силами Петра Семеновича створено Асоціацію ортодонтів України, яку він тривалий час очолював і почесним президентом якої є досі.

Можна довго перераховувати здобутки шановного ювіляра, його нагороди і почесні звання, але я впевнена, що його ще чекають попереду горизонти нових звершень, «золоті жнива», за словами Вольтера, нові талановиті й успішні учні, написані книжки, плідні зустрічі й подорожі, повага та визнання колег і пацієнтів. Тож хочеться щиро побажати шановному Петру Семеновичу міцного здоров'я на довгі роки, наснаги, успіхів, натхнення, плідної творчої праці, поваги і підтримки учнів, колег, задоволення від результатів своєї праці, а також простого людського щастя в колі рідних і друзів.

*З повагою –
декан стоматологічного факультету,
професор Наталія Біденко*

Шановний Петре Семеновичу!

Прийміть щирі, сердечні вітання з нагоди 70-річчя! Ваш професіоналізм, багаторічна самовіддана, послідовна та наполеглива праця зробили вагомий внесок у розвиток сучасної науки та освіти в Україні і забезпечили повагу та беззаперечний авторитет серед колег.

Бути керівником кафедри ортодонції почесно і відповідально. Рівнем Вашого професіоналізму та принциповості визначаються не лише стан освітньої культури та рівень наукової діяльності, а й динамічний розвиток, стабільність та мікроклімат у колективі кафедри. Пишаюсь тим, що мені випала можливість працювати з Вами і досягати разом висот у нашій спеціальності.

Прийміть слова глибокої вдячності за високий професіоналізм, людяність, чуйність. Нехай доля шле Вам добро і щастя, міцне здоров'я, а віра, надія та любов будуть вірними супутниками на Вашому життєвому шляху.

Бажаю Вам благополуччя, нових перемог та висот!

*Заступник декана
стоматологічного факультету
НМУ імені О.О. Богомольця,
канд. мед. наук, доцент Мельник А. О.*

Тридцять один рік! Рівно стільки професор Петро Семенович Фліс очолює кафедру ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця. Лише сильна духом людина могла взяти на себе відповідальність за такий складний «живий організм» у буремні дев'яності роки, у часи, коли Україна тільки готувалася отримати свою Незалежність.

З того часу багато чого змінилося: «дорослішала» й розквітала наша Держава. Складні трансформації переживав Університет. Але незмінною константою залишився високий професіоналізм професора П. С. Фліса. Упродовж 23 років співпраці можу стверджувати: завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця

професор Фліс Петро Семенович – високопрофесійний керівник, наполегливий, відповідальний, вимогливий, але справедливий.

Шановний Петре Семеновичу!

Бажаю Вам якомога довше залишатись таким, яким Вас знаю і ціную: сміливим і несподіваним керівником, який випереджає час, успішним науковцем, спроможним радіти досягненням інших, прекрасним адміністратором, що пам'ятає про все (хоча це й завдає чимало клопоту), різносторонньою особистістю, людиною, в чиєму серці знаходиться місце і для родини, і для роботи, і для друзів.

Зичу Вам міцного здоров'я, духовних сил, терпіння, удачі, оптимізму, щастя, благополуччя, сімейного тепла та затишку.

*Заступник декана
стоматологічного факультету
НМУ імені О. О. Богомольця,
канд. мед. наук, доцент В. В. Філоненко*

У цьому році наукова та медична спільноти України відмічають 70-річний ювілей відомого лідера національної стоматології, який багато зробив для становлення української науки, медичної освіти, підготовки кадрів, доктора медичних наук, професора Петра Семеновича Фліса.

Ювілей ученого – це не тільки промови, букети, квіти. Це особистий звіт перед собою, це свято для тих, із ким пов'язана доля, це точка відліку нового періоду життя.

Петро Семенович народився і виховувався в чудовій родині. Я дуже добре знала його матір – студентку мого батька, відомого стоматолога Зінаїду Артемівну. Зустрічаючись, вона завжди цікавилася моїми успіхами в навчанні, а потім у роботі.

Петра Семеновича я пам'ятаю ще студентом, адже всі знали про його наполегливість і працьовитість у навчанні. Ми часто спілкуємося з Петром Семеновичем і зараз. Він був одним із завідувачів кафедри, який радив викладачам кафедри фармакології, як препарати краще включати в тестові завдання. Ми з тих часів обговорюємо особливості призначення, переваги й

недоліки сучасних препаратів, що застосовують у стоматології. Із задоволенням я зустрічалася з Петром Семеновичем на інститутських вчених радах до пандемії.

Коли людина талановита, вона вправна в усьому. Петро Семенович не тільки майстер своєї справи. Він талановитий педагог, прекрасний психолог, особистість творча і неординарна. Глибокі знання предмета, наукова інтуїція, одержимість у досягненні мети дозволила йому захопити студентів і молодих учених. Надзвичайна працездатність дозволяє протягом багатьох років праці творчо керувати кафедрою, генерувати нові ідеї, писати підручники, наукові статті, виховувати майбутній науковий потенціал України.

Так тримати, вельмишановний Ювіляре!

*Член міжнародної академії освіти і науки,
лауреат державної премії України,
професорка кафедри фармакології
НМУ імені О. О. Богомольця
Горчакова Н. О.*

Для одних учитель – лише професія, для інших – ще й покликання. І дуже пощастило тим, у кого на життєвому та професійному шляху є саме вчитель за покликанням, який приводить студентів у дивовижний світ науки, лікувальної справи і який на все життя залишається для них мірилом чесного ставлення до своєї професії. Мені пощастило, адже таких учителів у стінах рідної альма-матер у мене було і залишається декілька. І один із них – Петро Семенович Фліс.

Шановний Петре Семеновичу! Хочу, щоб Ви знали, що я Вас дуже поважаю, захоплююсь Вашими професійними та душевними якостями, ціную Ваше ставлення до мене. Бажаю Вам здоров'я та однодумців у всіх Ваших справах!

*З повагою –
в.о. генерального директора
університетської клініки НМУ,
канд. мед. наук, доцент кафедри
ортопедичної стоматології
НМУ імені О. О. Богомольця
Хрол Н. С.*

Шановні друзі!

9 жовтня виповнюється 70 років Флісу Петру Семеновичу, доктору медичних наук (1991), професору (1991), заслуженому діячу науки і техніки (2003), завідувачу кафедри ортодонції і пропедевтики ортопедичної стоматології (з 1989) НМУ імені О. О. Богомольця.

Шлях Петра Семеновича в медицину був визначений відразу, оскільки його мати Зінаїда Артемівна – кандидат медичних наук, викладач медичного інституту, а батько Семен Петрович – артилерист, почав Другу світову війну лейтенантом і став підполковником із 6 орденами.

Позаду у Петра Семеновича – тривала і плідна робота лікаря, науковця: у 1969–1974 роках – інститут, потім клінічна ординатура, робота ортопедом на кафедрі ортопедичної стоматології КМІ (зав. кафедри – С. Й. Криштаб) в Стоматологічній поліклініці КМІ, з 1982 року – асистент кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології. У 1986 році він захистив кандидатську дисертацію, брав участь у ліквідації аварії на ЧАЕС. У КМІ був секретарем комсомольської і партійної організацій стоматологічного факультету.

З 1989 року П. С. Фліс завідує кафедрою ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця. У 1991 році захистив докторську дисертацію «Рациональні методи виготовлення суцільнолитих протезів (клініко-лабораторні дослідження)», став професором (ДН №000002). З 2003 року – заслужений діяч науки та техніки України, з 2004 року – академік Української академії наук. У 2001 році обраний Почесним академіком Української медичної стоматологічної академії.

У 2016 році був на стажуванні в університеті Сан-Паулу, Бразилія. Він є членом Вченої ради НМУ імені О. О. Богомольця, Вченої ради стоматологічного факультету НМУ, Спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій зі спеціальності «Стоматологія». П. С. Фліс – автор понад 400 публікацій, близько 30 підручників і посібників, 65 патентів, підготував 30 кандидатів наук, зокрема 6 PhD.

У 1999 році заснував і 12 років очолював Асоціацію ортодонтів України (АОУ). Зараз він є почесним президентом АОУ, членом Європейської та Всесвітньої асоціації ортодонтів, почесним президентом Асоціації ортодонтів Білорусі, членом координаційної ради Асоціації стоматологів України, членом бюро секції Української академії наук. Він – отаман управи лейб-медика організації «Козацтво Запорозьке», генеральний лейб-медик, генерал і герой козацтва, нагороджений дев'ятьма найвищими орденами козацтва, редактор і член редколегій 6 стоматологічних журналів, засновник фахового журналу.

П. С. Фліс нагороджений орденом «Палаюча свічка», орденом II ступеня Міжнародного рейтингу «Золота фортуна». Академією природничих наук м. Ганновер за наукові досягнення Фліса П. С. нагороджено медаллю імені Р. Коха (№0705), рішенням ради Європейського наукового товариства, Міжнародного лицарського об'єднання та президії Європейської академії природничих наук в м. Ганновер йому присвоєно звання Почесного вченого Європи.

Отримане від батьків виховання, орієнтація в житті і можливості були Петром Семеновичем ефективно використані. Активна життєва позиція, концентрація зусиль у вірному напрямку допомагали знаходити правильні рішення складних наукових завдань, обумовили досягнення поставленої мети. Крім того, вміння спілкуватися, грати на гітарі, співати завжди допомагали Петру Семеновичу і в студентські роки, і в складні часи активної наукової роботи, розбудови кафедри.

Перераховані вище нагороди П. С. Фліса є дещо незвичними для вітчизняного науковця, особливо з точки зору визнання і високої оцінки наукових досягнень Петра Семеновича за кордоном, а також оцінки проведення активної громадської роботи в країні. Про більшість високих оцінок наукових досягнень Петра Семеновича в Європі я, наприклад, не знав, поки не вивчив його життя і досягнення, хоча ми знайомі вже понад 45 років. Це свідчить про скромність ювіляра і пріоритет його справ над словами, над піаром.

Сьогодні очолювана ювіляром кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ є відомою у світі, головною в країні, а ортодонція в Україні завдяки зусиллям завідувача кафедри і очолюваного ним колективу перебуває на високому рівні, як у більшості розвинутих країн світу. Вітаю з цим колектив кафедри і його очільника.

Тому з нагоди ювілею П. С. Фліса бажаю йому і його родині, очолюваному ним колективу доброго здоров'я, подальших наукових звершень і плідної роботи в ім'я розвитку медицини нашої країни.

*Завідувач кафедри хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії НМУ,
член-кореспондент НАМН України,
лауреат Державної премії в галузі науки і техніки,
заслужений діяч науки і техніки,
член Ради ЕАСМФС і ІАОМФС,
держслужбовець 5 рангу,
президент УАЧЩЛХ,
віце-президент УАСО,
доктор мед. наук, професор Маланчук В. О.*

Вітання з ювілеєм професора Фліса Петра Семеновича

Серед української стоматологічної спільноти навряд чи знайдеться людина, що не знає Фліса Петра Семеновича, а в стінах Стоматологічного медичного центру НМУ імені О. О. Богомольця серед колег від молодшої медичної сестри до професорів та академіків, студентів, аспірантів цей непересічний учений, лікар та педагог заслужено має загальну повагу і любов. Фліс Петро Семенович – видатний український учений, один із фундаторів вітчизняної ортодонтичної школи, новатор та Лікар з великої літери, завідувач кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології та ортодонції НМУ імені О. О. Богомольця з 1989 року – термін, за який сформувалось не одно покоління лікарів-ортодонтів. Петро Семенович є автором багатьох підручників і навчальних посібників, за якими навчаються не лише студенти, а й лікарі, що підвищують свою кваліфікацію. Але всім нам, хто навчався на кафедрі ортодонції, найбільш пам'ятна безпосередня передача досвіду

біля крісла хворого, живі й цікаві лекції професора Фліса, його зрозумілі роз'яснення складних питань нашої спеціальності. У зубопротезній лабораторії стоматологічного медичного центру до сьогоднішнього дня використовують наукові новації, запропоновані Петром Семеновичем у виготовленні незнімних протезів та ортодонтичних апаратів. Створене ним відділення ортодонції є одним із найбільш динамічних підрозділів Стоматологічного медичного центру і одним із найкращих у нашому місті й країні за показниками діяльності.

Петра Семеновича завжди оточує талановита молодь. Під його керівництвом захищено вже понад 30 кандидатських дисертацій, а нові дисертаційні дослідження перебувають у процесі виконання чи підготовки до захисту.

Професор Фліс відомий не лише в нашій країні. Під його керівництвом було розпочато декілька міжнародних проєктів, один із яких я не можу не згадати. Це українсько-бразильський проєкт «Smile Ukraine», що об'єднав різні кафедри нашого університету і декілька провідних клінік та університетів Бразилії. З 2015 року по теперішній час багато українських фахівців ортодонтів і хірургів пройшли стажування в бразильських лікувальних закладах, бразильські вчені відвідали НМУ імені О. О. Богомольця з лекціями та майстер-класами, було проліковано десятки пацієнтів із важкими формами вроджених вад обличчя на основі мультидисциплінарного підходу. У рамках цього проєкту я мав честь разом із професором Флісом Петром Семеновичом відвідати Університет Сан-Паулу та чудове місто Ріо-де-Жанейро. Період стажування запам'ятався цікавими розмовами на професійні та життєві теми, спільною роботою й отриманим новим досвідом. Петро Семенович легко знаходив спільну мову з іноземними колегами різного віку і статусу через свою відкритість, людяність і професіоналізм.

Петро Семенович відзначений багатьма нагородами і почесними званнями, однак найбільшою нагородою, на мою думку, є глибока повага та вдячність колег і пацієнтів, яку ювіляр заслужив своєю відданою багаторічною працею і любов'ю до нашої спеціальності.

Щирі вітання Вам, Петре Семеновичу, від колективу стоматологічного медичного центру!

*Директор СМЦ НМУ імені О. О. Богомольця,
заслужений лікар України,
професор Андрій Копчак*

Моє перше знайомство з Флісом Петром Семеновичем відбулося в 1987 році, коли я вступила до клінічної ординатури на кафедру ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології. І ось уже впродовж 35 років працюю під його справедливим керівництвом. У 1989 році, коли Петро Семенович очолив кафедру, колектив складався всього з 10 співробітників. Сьогодні це великий, згуртований, дружній склад професіоналів із великим досвідом роботи. Із кожним роком зростає кількість кандидатів наук, доцентів, аспірантів. Завдяки великому авторитету нашого наставника на кафедрі намагаються потрапити аспіранти та клінічні ординатори не тільки з України, а й з інших країн світу.

Професор Фліс – керівник із великим досвідом організаційної, навчальної, наукової роботи, який любить та оберігає свій колектив, завжди підтримує словом і ділом у будь-якій професійній та життєвій ситуації, ніколи не залишить наодинці з проблемою.

Петро Семенович є професіоналом. До нього звертаються пацієнти самостійно або за рекомендаціями колег, друзів, знайомих. Кожний отримує висококваліфіковану консультацію, яка охоплює не тільки ортодонтію, а й усі галузі стоматології. Його любить та поважає як колектив кафедри, так і студентство. Із великою зацікавленістю вони слухають лекції професора, на яких представлені сучасні методи діагностики та лікування патологій різної складності. Лекції завжди наповнені великою кількістю клінічних випадків. Коли Петро Семенович бере гіпсовий відбиток для виготовлення знімного протезу, співробітники, студенти збираються навколо професора і намагаються не пропустити жодного етапу виконання маніпуляції.

Під керівництвом Петра Семеновича видано цілу низку підручників та посібників різними мовами, написаних згідно з сучасними програмами. Вони популярні не лише серед студентської молоді, а й серед практикуючих лікарів. Велика заслуга Петра Семеновича полягає в створенні Асоціації ортодонтів України, президентом якої він був тривалий час і надалі залишається Почесним президентом цієї організації.

Петро Семенович чудово грає на гітарі та співає. Багато колег пам'ятають його виступ, присвячений дню пам'яті академіка О. О. Шалімова, який відбувся в Палаці «Україна». Партер та балкон були переповнені. Співробітники кафедри спершу хвилювалися, очікуючи виступ їхнього керівника, але всі були в захваті, коли професор спокійно, без напруги виконав улюблену пісню О. О. Шалімова «Рідна мати моя» (автор музики – Платон Майборода, відомий композитор та пацієнт Фліса П. С.).

У вільний час ювіляр полюбляє збирати гриби, ловити рибу, подорожувати та зустрічатися з друзями. Все це він робить із великим натхненням та щирою любов'ю.

Бажаю Вам якомога довше залишатися таким, яким ми Вас знаємо і цінуємо: справжнім другом, сміливим і щирим керівником, який випереджає час, успішним науковцем, спроможним радити досягненням інших. Зичимо Вам міцного здоров'я, терпіння, удачі, благополуччя, сімейного тепла та затишку.

Петре Семеновичу, подивіться на плоди своєї праці, на щасливі усмішки свої дітей і внуків, на теплий, затишний будинок, тому що найголовніше багатство – це сім'я. Хочеться ще сказати, що ви дуже важлива людина в нашому житті. Життєвий досвід, мудрість та впевненість, яка виходить від Вас, – все це дуже цінно. Передавайте свою мудрість молоді, а ми Вам будемо тільки вдячні за це.

*З повагою –
канд. мед. наук,
доцент кафедри ортодонції
та пропедевтики ортопедичної
стоматології НМУ ім. О. О. Богомольця
Н. В. Ращенко*

Шановний Петро Семенович!

Прийміть найширші вітання з нагоди 70-річчя від Дня Вашого народження! Це золотий період для керівника, коли широкий досвід і мудрість поєднуються з повнотою життєвих сил, зрілість рішень з прогресивними спрямуваннями і новаторськими підходами. У цей день Ваша зірка ще раз яскраво знаменує народження видатної і непересічної особистості, досвідченого і талановитого керівника, знаного вченого, представника наукової еліти України. Сьогодні Ви продовжуєте успішно виконувати поєднання лікувально-діагностичної діяльності з організаційною, науковою і педагогічною роботою, незмінно проявляючи високий професіоналізм, працездатність і цілеспрямованість. Завдяки Вашому грамотному керівництву і вірно вибраній стратегії, очолювана Вами кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології набула безумовного статусу лідера в Україні і має широкий міжнародний авторитет в області підготовки висококваліфікованих кадрів зі спеціальності ортодонція. Кожна людина неповторна, але особливими щедротами - гострим розумом та багатьма визначними талантами наділені лише вибрані. Серед них і Ви, адже це доведено Вашим життям та науковими досягненнями в ортодонції.

Шановний Петро Семенович, щиро бажаю Вам многа літа, здійснення Ваших найсміливіших задумів, планів та сподівань. Нехай життя дарує Вам ще багато щасливих років. Хай поруч з Вами завжди йдуть віра і надія, оптимізм і впевненість, а доля береже від негараздів та бід, додає Вам сил та натхнення. Нехай Ваша плідна діяльність і далі відрізняється ентузіазмом і професіоналізмом. Миру і злагоди Вам, Вашим рідним і близьким!

*З повагою,
доценти кафедри ортодонції
та пропедевтики ортопедичної
стоматології
Циж А.В. та Циж О. О.*

Шановний Петре Семеновичу!

Колектив кафедри ортопедичної стоматології і ортодонтії щиро вітає Вас із славним Ювілеєм – 70-річчям від дня народження. Ви пройшли вагомий науковий шлях, утілюючи в життя всі свої задуми. Перейменували та зміцнили кафедру ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології. Підняли на належний рівень викладання ортодонтії в Україні. Видали цілу низку підручників та навчальних посібників з ортодонтії не тільки українською, а й іноземними мовами, підносячи імідж НМУ імені О. О. Богомольця та сприяючи підготовці молодих спеціалістів і науковців.

Під Вашим керівництвом захищено понад 30 дисертацій (із них 6 – PhD), видано понад 30 підручників та навчальних посібників, опубліковано більш ніж 400 наукових робіт, отримано понад 65 авторських свідоцтв на винаходи та патенти. Ви були першим президентом Асоціації ортодонтії України, маєте велику кількість нагород, зокрема державних, а також зарубіжних професійних організацій. Ми пишаємося Вами.

Шановний Петре Семеновичу!
Із Ювілеєм Вас вітаєм!
Здоров'я щиро всі бажаєм,
Довгих-довгих літ прожити,
Бадьорим бути та радіти.
Щоб доля Вам завжди всміхалась
І все задумане збувалось.
Хай радість Вам приносять внуки!
Творіть! Сягніть висот науки!
Відомий Ви у світі вчений,
Заряд енергії Ваш нескінченний!
Тож без зупинок втілюйте в життя
Усе задумане заради майбуття!

*З повагою –
завідувач кафедри ортопедичної
стоматології і ортодонтії,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор Дорошенко С. І.*

На життєвій дорозі кожної людини зустрічаються особистості, які, подібно якскравим зіркам-провідникам, надихають і освітлюють її шлях. Однією з таких зірок став для мене Фліс Петро Семенович. Під його наставництвом я змогла пройти кроки своєї професійної діяльності від інтерна до кандидата медичних наук. Як професор та завідувач кафедри Петро Семенович дивовижним чином поєднав у собі такі риси як мудрість досвідченого професіонала, розсудливість та послідовність керівника колективу, креативність автора книг та підручників, глибокодумність науковця, відповідальність організатора, толерантність та авторитетність наставника. Велич природженого керівника проявляється у здатності єднати людей і сприяти якнайкращій реалізації потенціалу кожного співробітника. Петру Семеновичу вдалося організувати навколо себе чудову команду з почуттям цілеспрямованості спільної роботи, поваги та взаємодопомоги. Він зміг створити на кафедрі умови для професійного, інтелектуального, наукового і навіть творчого розвитку співробітників. Я з неймовірним теплом згадую досвід співпраці під час написання книг і наукових робіт під керівництвом професора.

Внутрішній ресурс та енергія Петра Семеновича викликають захоплення. Він володіє талантом давати натхнення колегам. Надихає ставити перед собою нові горизонти, нові завдання в науковому і професійному розвитку, а потім допомагає крок за кроком підкорювати нові вершини. Як професору вдається блискуче об'єднувати стільки життєвих ролей керівника, науковця, лікаря, організатора, учителя, мотиватора та багато інших? С. Джобс якось сказав: «Єдиний спосіб зробити щось дуже добре – це любити те, що ти робиш». Думаю, у цьому і є секрет успіху Петра Семеновича. Поспілкувавшись із ним навіть одного разу, неможливо не відмітити, наскільки пронизана любов'ю і захопленістю до своєї справи його діяльність.

Візьму на себе сміливість сказати і слово від свого батька, Дорошенка Миколи Миколайовича, який також протягом багатьох років працював пліч-о-пліч із професором. Він завжди поважав Петра Семеновича як керівника,

наставника, неймовірно освічену і талановиту особистість. Це тільки світлі спогади про їхню співпрацю, цікаві дискусії, вирішення клінічних випадків та організаційних завдань.

Щиро вітаю Вас, Петре Семеновичу, з ювілеєм! Нехай Ваше життя завжди залишається наповненим новими проєктами і починаннями, підтримкою Вашого колективу, теплом і любов'ю рідних та близьких.

*Канд. мед. наук Н. М. Дорошенко
м. Барселона, Іспанія*

**Institut für Physik
Johannes Gutenberg-Universität Mainz
Staudingerweg 7, D-55099 Mainz; Tel.: (06131) 3925412; Fax: (06131) 3923807;
e-mail:nepijko@uni-mainz.de
Prof. Dr. S.A. Nepijko**

9 октября 2021г. исполняется 70 лет Флису Петру Семеновичу. Этот юбилей он встречает в хорошей форме во всех отношениях (прекрасные семейные отношения, отличное здоровье, хороший базис, большие планы, окружение учеников, признание научным сообществом, ...). Если человек талантлив, то проявляется это во многом. Юбиляр успешен на научной стезе, практической и преподавательской работе, многие годы руководит кафедрой, возглавляет или является членом многих Специализированных научных советов, редколлегией профильных журналов, других общественных организаций. Это означает наличие научных знаний и авторитета, организаторских способностей, притягательных человеческих качеств.

Наши отношения имеют многолетнюю историю (юбиляр появился в стенах одной из лабораторий Института физики Академии наук УССР еще во время выполнения своей кандидатской диссертации). Они продолжают в настоящее время. Обусловлено это неистребимым стремлением юбиляра к применению в своих научных изысканиях все более точных и чувствительных современных методик. Последние являются дорогими в прямом смысле этого

слова или даже настолько дорогими, что существуют чуть ли не в единичном экземпляре. И если юбиляр всегда переполнен идеями и предложениями по использованию таких методик, то я и мои сотрудники в Институте физики Университета Майнца озабочены несколько другим. Поскольку наши физические изыскания носят фундаментальный характер, их результаты будут востребованы лишь через многие годы, причем часто опять-таки для других фундаментальных исследований. В этом кроется некая неудовлетворенность, так как понятно стремление в чем-то реализоваться на практике, оказаться полезным уже сегодня. Мы глубоко благодарны юбиляру, что он дает нам такую возможность, и готовы к продолжению нашего плодотворного сотрудничества.

Настоящий юбилей позволяет говорить о весомых достижениях, но также констатирует, что набран темп, созданы условия и заделы для движения вперед.

Коллектив Института физики Университета Майнца желает д.м.н., проф. Флису Петру Семеновичу новых свершений.

*Непийко С. А.,
проф., д.ф.-м.н.,
лауреат Госпремии Украины
Майнц, 12.08.2021*

Шановний Петре Семеновичу!

Сьогоднішній ювілей – ще не дата, якщо в запасі стільки сил, бадьорості та енергії. Це багато і мало, це цілий життєвий шлях, із радіщами і тернами, із печаллями та щасливими днями.

Час дуже швидкоплинний. За літом приходять осінь. Після ночі настає світанок. Так і сьогодні настав святковий і урочистий день слідом за буденним днем. У цей день Ви – Ювіляр з великої літери. Сьогодні ми всі вітаємо Вас із круглою датою. Це золота дата в календарі. Ми хочемо Вам побажати передавати молодим поколінням нагромаджений досвід, розвивати прагнення до досконалості.

Ви ніколи не здавалися, і доля до сьогоднішнього ювілею щедро обдарувала Вас – зібралися Ваші найближчі друзі, найрідніші для Вас люди. Нехай кожен день приносить успіх і радість. Відмінного Вам здоров'я на багато-багато років, щастя безмежного. Нехай у минулому залишаться всі життєві випробування, а кожний наступний рік приносить усе тільки найкраще, адже роки не мають значення, коли душа молода.

Сьогоднішня дата – це саме та пора, коли Ви з упевненістю можете зустрічати той бумеранг добрих справ і ширих посмішок, який Ви запускали всі ці роки. Ви можете пишатися собою, адже крізь усі життєві труднощі Ви зуміли пронести свою честь, ім'я, не заплямувавши совість. Тож нехай роки ніколи не відображаються на Вашому здоров'ї і душі.

Ми Вас любимо, цінуємо і бажаємо Вам ні про що не шкодувати і залишатися завжди у відмінній формі.

P.S. У день 80-річчя Вінстона Черчилля фотограф запитав у ювіляра: «Сподіваюся, мілорде, ви дозволите мені сфотографувати Вас у день Вашого століття?» «У такому разі, – відповів Черчилль, – останні двадцять років Вам доведеться ретельно берегти своє здоров'я». Наступні тридцять років ми будемо берегти своє здоров'я, щоб мати нагоду привітати Вас у день Вашого сторіччя!

*З повагою –
завідувач кафедри дитячої стоматології
ТНМУ імені І. Я. Гобачевського
МОЗ України,
професор Авдєєв О. В.
та колектив кафедри*

2021 рік є знаменним для всієї ортодонтичної спільноти України, бо в цьому році святкує свій сімдесятирічний ювілей професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології

Національного медичного університету імені О. О. Богомольця Фліс Петро Семенович.

Петре Семеновичу!

Ви уособлюєте риси, притаманні Керівнику, Лікарю, Ученому. Ви є прикладом сумлінного та високопрофесійного ставлення до своїх громадянських і службових обов'язків, служіння поважній меті – турботі про стоматологічне здоров'я українського народу.

Шановний Петре Семеновичу! Радість цього свята сьогодні разом із Вашими рідними, колегами розділяє колектив кафедри стоматології дитячого віку, ортодонції і імплантології Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Висловлюємо Вам найщиріші побажання міцного здоров'я, творчої наснаги. Нехай життя завжди дарує вірних та надійних партнерів – друзів та однодумців. Бажаємо щедрот та прихильності долі, розуміння і підтримки з боку колег! Нехай поруч із Вами завжди йдуть віра, надія і оптимізм.

*З повагою –
доктор мед. наук, професор,
академік УАН,
завідувач кафедри дитячої стоматології,
ортодонції та імплантології ХМАПО
Любченко О. В.*

Фліс Петро Семенович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології, академік Української академії наук, автор понад 400 наукових статей, підручника «Ортодонція» та понад 30 підручників та навчальних посібників українською та англійською мовами, власник 65 авторських свідоцтв на патенти і винаходи, науковий керівник аспірантів, здобувачів та докторантів. Учні Петра Семеновича працюють у багатьох країнах світу – Греції, Лівані, Сирії, Ірані, Йорданії, Ізраїлі, Китаї та інших країнах.

Професор Євген Костенко, декан стоматологічного факультету Ужгородського національного університету:

«...наука ортодонтія в мене асоціюється з постаттю видатного вченого, відомого далеко за межами нашої Вітчизни, досвідченого висококваліфікованого лікаря найвищого класу (або рівня), грамотного керівника, який впевнено спрямовує своїх послідовників та учнів уперед, крокуючи в ногу з часом, науковця, чий книги є хрестоматією з ортодонтії і в той же час щирої відкритої доброї людини, готової прийти на допомогу – професора Петра Семеновича Фліса.

Перше знайомство з Петром Семеновичем відбулося ще у студентські роки. Саме тоді на лекціях і зароджувалася любов до цієї професії, закладався фундамент розуміння складної багатопланової та надзвичайно цікавої ортодонтії. Сьогодні, вже будучи колегою, я глибоко поважаю багаторічну працю професора Фліса, спрямовану на розвиток української школи ортодонтії, ціню його думку та дослуховуюся до його порад.

Здоров'я Вам, дорогий друже, наснаги, натхнення і нових грандіозних звершень!»

Професор Оксана Клітинська, завідувач кафедри стоматології дитячого віку стоматологічного факультету Ужгородського національного університету:

«...про Петра Семеновича говорити надзвичайно легко, адже його досягнення та напрацювання не доводиться довго розшукувати. Підручник з ортодонтії є настільною книгою як для студентів-стоматологів, так і для практикуючих лікарів-ортодонтів. У цій книзі можна знайти відповіді на всі фахові питання. Вона видана українською, російською та англійською мовами, що робить ортодонтію максимально доступною для учнів різних країн. Як очільник кафедри професор Фліс П.С. навчає, надає правильні настанови та поради, спрямовує в належне русло колектив задля досягнення бажаної мети. Як висококваліфікований лікар Петро Семенович завжди уважний до кожного пацієнта. Наукова школа ортодонтії, створена та очолювана професором

Флісом П. С., згадується на всіх наукових форумах міжнародного та світового рівня, підносячи українську ортодонтичну науку.

Я горджуся, що знайома з цим харизматичним чоловіком, цікавим співрозмовником, мудрою та доброю людиною і пишаюся тим, що можу вважати себе його ученицею.

Дорогий Петре Семеновичу!

Бажаю Вам довгих років життя, міцного здоров'я та задоволення від кожного прожитого дня!»

Науково-педагогічний колектив стоматологічного факультету Ужгородського національного університету вітає Петра Семеновича Фліса з ювілеєм. Зичимо Вам міцного здоров'я, нових вершин у науці, фундатором якої Ви є, достойних учнів, які продовжать започатковану Вами справу і під Вашим керівництвом виведуть українську ортодонію на світовий рівень, реалізації нових ідей та задумів. Поважасмо і завжди раді новим зустрічам.

До 70-річчя від дня народження видатного вченого, педагога, лікаря, громадського діяча, професора Фліса Петра Семеновича

Фліс Петро Семенович – український лікар, педагог, доктор медичних наук (1991), завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології (1989) НМУ імені О. О. Богомольця. Учений – заслужений діяч науки і техніки України (2003 р.), автор понад 400 наукових робіт, із яких більш ніж 30 підручників та навчальних посібників. Фундатор школи ортодонтів. Під його керівництвом захищено понад 30 кандидатських робіт, із них 6 PhD. Винахідник нових технологій у галузі стоматології (65 авторських свідоцтв на винахід та патентів), Громадський діяч – засновник та президент Української асоціації ортодонтів України. Почесний президент Асоціації ортодонтів України. Член Європейської та Всесвітньої асоціації ортодонтів, почесний член Асоціації імплантологів України, власник 6 патентів на хірургічні методики та нові імплантати. Почесний член та почесний президент Асоціації ортодонтів

Білорусі. Велика честь бути знайомими з такою видатною людиною! Ми безмежно вдячні за Ваш неоціненний вклад у науку та медицину України та світу!

Шановний Петре Семеновичу, я рада привітати Вас із Вашим Ювілеєм! Ви – науковець зі світовим ім'ям, хай професія ще довгі роки приносить радість та натхнення, а нові винаходи і досягнення сколихають світ! Від щирого серця бажаю Вам міцного здоров'я, хай тішать Вас діти та онуки і з обличчя ніколи не сходить усмішка!

*Президент ГО «Асоціація стоматологів України»,
доктор мед. наук, професор
Мазур Ірина Петрівна*

Що можна сказати про видатну людину – почесного президента Асоціації ортодонтів України, академіка Української академії наук, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри ортодонції і пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця, доктора медичних наук, професора Фліса Петра Семеновича?

Він дуже порядна людина, високий професіонал, один із видатних засновників Київської ортодонтичної школи, людина, завдяки якій була заснована Асоціація ортодонтів України.

Пориньмо в історію.

28 червня 1982 року наказом № 802-49 МОЗ Української РСР було створено кафедру ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології. Нову кафедру очолив доктор медичних наук, професор З. С. Василенко. Разом з ним на новостворену кафедру прийшов колектив активних і кваліфікованих викладачів, серед яких – асистент Фліс П. С.

За достатньо короткий строк Петро Семенович став доцентом, успішно захистив докторську дисертацію, отримав вчене звання професора, а 1989 року став завідувачем кафедри.

Як голова Координаційної ради МОЗ України з питань стоматології (1990 р.) Фліс П. С. зробив дуже багато для налагодження вітчизняної промисловості на потреби стоматології, налагодження зв'язків з іноземними виробниками,

маючи на меті виведення української стоматології на сучасний рівень.

Персонально та під керівництвом професора Фліса П. С. було видано понад 30 підручників та навчальних посібників, із них – 9 підручників визнано національними, видано близько 1500 наукових робіт, отримано більш ніж 250 патентів та авторських свідоцтв, розроблено близько 40 нових методик лікування ортодонтичних хворих та протезування.

Професор Фліс П. С. активно і гідно підтримує традиції Київської ортодонтичної школи. Його наукова робота та робота його учнів і аспірантів спрямована на подальший розвиток методів ортодонтичного лікування дітей та дорослих, дуже велика увага приділяється дитячому протезуванню.

Петром Семеновичем були підготовлені більше 30-ти кандидатів наук та 6 здобувачів наукового ступеня PhD.

Що ще можна сказати про передового науковця, професора, який очолює кафедру ортодонтії понад 30 років?! Тільки те, що це людина з великої літери, наставник, друг та соратник!

*Віце-президент АОУ,
головний позаітатний експерт за фахом
«стоматологія та ортодонтія» ДОЗ КМДА,
доктор мед. наук,
професор кафедри стоматології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика
Лихота К. М.*

Шановний Петре Семеновичу!

Від імені Вашого вдячного учня дозвольте висловити найщиріші вітання і найкращі побажання з нагоди вашого Ювілею – 70-річчя від дня народження!

У цей день Ваша зірка ще раз яскраво знаменує народження видатної і непересічної особистості, досвідченого і талановитого керівника, знаного вченого, представника наукової еліти України.

Ваша мудра, виважена, творча робота на терені розбудови української науки – ця багаторічна плідна праця, яка була відзначена присвоєнням багатьох державних нагород України та європейських держав.

За Вашими плечима – багаторічний досвід і визнання. Професіоналізм, талант, безмежна відданість справі, працьовитість і наполегливість у досягненні поставлених цілей дали Вам змогу здобути шану та повагу серед колег та студентства. Ви – справжній лідер, талановитий учений, мудрий наставник, душевна і щира людина.

У цей святковий день, коли оцінюється зроблене й окреслюються плани на майбутнє, бажаю Вам, Петре Семеновичу, міцного здоров'я, щастя, успішного здійснення задумів, тепла і любові рідних та підтримки друзів.

Нехай Вам таланить на односторонців, колег, доброзичливих і щирих людей, а накопичений життєвий досвід і мудрість допоможуть досягти нових звершень!

*Із вдячністю і повагою –
канд. мед. наук,
доцент кафедри стоматології дитячого віку
Вінницького національного медичного
університету імені М. І. Пирогова
Касьяненко Д. М.*

Дорогий Петре!

У переддень твого славного ювілею я замислився над тим, а чи можуть дитинство та юність підказати, якою стане людина в зрілому віці? І з часом дійшов висновку, що так, напевно, можуть, адже ще В. Гюго твердив: «Початки, закладені в дитинстві людини, схожі на вирізані на корі молодого дерева букви, що ростуть разом із ним і становлять невід'ємну його частину».

А твої початки – це середня школа № 92 імені Івана Франка, яка розмістилася у стінах знаменитої Колегії Павла Галагана і ввійшла в історію української культури та освіти як «школа академіків», оскільки тут викладали Павло Житецький, Микола Мурашко, Микола Пимоненко, а їхніми учнями були медик Олександр Богомолец, правознавець Володимир Грабар, сходознавець Агатангел Кримський, ботанік Володимир Липський, письменники Сергій Бердяєв, Михайло Драй-Хмара, Павло Филипович та багато інших знаних науковців та митців. Тут геніальний Іван Франко працював у бібліотеці, а в каплиці при колегії вінчався з Ольгою Хоружинською.

Дивовижним чином колегіанський дух творчого неспокою, спраги знань передався і нашій школі, випускники якої плідно працювали в різних сферах, як тоді казали, «народного господарства», науки та мистецтва, зокрема академік Сергій Комісаренко, актори Леонід Броневої, Сергій Іванов, Ірина Купченко, поет Віталій Коротич.

І ще одна риса об'єднувала ці навчальні заклади: україноцентричність. Як ти пам'ятаєш, царська «охранка» називала Колегію Павла Галагана «розсадником українства», а радянські кадебісти вважали нашу школу осередком «українського буржуазного націоналізму», адже в ній навчалися діти репресованих шістдесятників Івана Дзюби, Сергія Параджанова, Миколи Руденка, Євгена Сверстюка, Гелія Снегірьова та інших. У цю школу по колишній вулиці Леніна, 11 із викладанням з першого класу української та англійської мов, що на ті часи було рідкістю, охоче віддавала дітей на навчання мистецька та наукова інтелігенція – Платон Воронько, Олесь Гончар, Павло Загребельний, Леонід Новиченко, Дмитро Павличко, Михайло Стельмах, Зінаїда Франко, зрештою ті сотні й сотні родин, які хотіли, аби їхні нащадки здобули якісну середню освіту.

Над грануванням і шліфовкою твоєї особистості день у день, з року в рік працював цілий колектив прекрасних педагогів на чолі з нашим незрівнянним директором Юрієм Івановичем Мальованим, нинішнім членом-кореспондентом АПН України, якого в 1976 році таки змусили піти з посади за втрату «ідеологічної пильності». Серед них – «перша вчителька» наша Марфа Микитівна Рубан, яка мало не з материнською турботою опікувалася нами, і класна керівниця у старших класах Софія Йосипівна Костинська, добре серце якої не раз тривожно стискалось від наших витівок, улюбленець усіх старшокласників учитель російської літератури Всеволод Леонідович Шутько, жарти і репліки якого стали шкільним фольклором, учителька української літератури Мотрона Федосіївна Паламарчук, завдяки якій ми ще багато років пам'ятали цитати з багатьох класичних художніх творів, учитель фізкультури Борис Михайлович Михайлов, заняття якого для багатьох із нас були значно привабливішими, аніж, скажімо, фізика чи хімія, учителька географії Олена

Яківна Діамант, на уроках якої ми шліфували своє знання англійської мови, за що ти їй і досі вдячний.

Мабуть, цей згуртований колектив учителів інфікував нас «вірусом дружби», завдяки якому ми з часу закінчення школи протягом уже пів століття проводимо щорічні зустрічі, – факт, що викликає здивування в багатьох.

Я радію з того, що людина не може знати майбутнього. Інакше як би ми, твої однокласники, збирали металолом, причому не завжди дозволеними способами, із майбутнім винахідником раціональних методів виготовлення суцільнолитих протезів, носили макулатуру – з автором близько 400 наукових робіт, із яких понад 30 підручників та навчальних посібників, невимушено розважалися з майбутнім завідувачем кафедри ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ ім. О. О. Богомольця, доктором медичних наук, професором, заслуженим діячем науки і техніки України, засновником і першим президентом Асоціації ортодонтів України, членом і почесним членом багатьох вітчизняних і зарубіжних установ та організацій, невтомна наукова, викладацька та громадська діяльність якого відзначена багатьма орденами та преміями?..

У блискучій книзі «Фактор Черчилля» Борис Джонсон, нинішній прем'єр-міністр Великої Британії, розповів, як одна людина змінила світову історію. Гадаю, за, можливо, не дуже скромною аналогією, варто говорити про «Фактор Фліса» – і ця оповідь має бути про те, як одна людина змінила вітчизняну ортодонтію.

Я переконаний, що ти – свідомо чи несвідомо – є палким послідовником нашого видатного філософа Григорія Сковороди, адже всім своїм життям підтверджуєш його віру в спроможність кожної людини бути щасливою. Бо ти пізнав себе, обрав свою «споріднену працю» – ортодонтію і тим самим реалізував Богом дані тобі таланти й приніс користь усьому суспільству, усій країні. Отже, ти, Петре, щаслива людина!

Зичу тобі міцного здоров'я, творчої наснаги для втілення все нових і нових задумів, тепла та затишку в родинному колі.

*Бандура Юрій,
канд. філол. наук, доцент
Інституту філології
КНУ імені Тараса Шевченка,
а передусім – твій однокласник*

Дорогий Петре Семеновичу!

Від усієї душі та від імені твоїх друзів щиро вітаю тебе з Днем народження та ювілеєм твоєї наукової, педагогічної та суспільної діяльності!

Твій внесок у сучасну стоматологію важко переоцінити. Своїм прикладом широкого служіння вибраній ще в юнацькі роки справі тобі вдалося запалити любов до неї в серцях багатьох майбутніх учених. Підтвердженням тому – 30 кандидатів наук, підготовлених тобою, десятки підручників та монографій, більш як 400 наукових статей. Успішне керівництво кафедрою протягом багатьох літ принесло великі результати в організацію навчального процесу та сприяло розвитку медицини і зокрема стоматології в незалежній Україні.

У тобі поєднується талант керівника та організатора науки з талантом дослідника та педагога. Завдяки велетенському ентузіазму, самоорганізації та працездатності ти знаходиш час на завідування кафедрою, науковою роботою студентів, аспірантів та докторантів, а також підготовкою та організацією суспільних та наукових заходів і впровадженням практичних результатів твоєї роботи. Прикладом можуть слугувати десятки патентів на винаходи.

Нас поєднує більш як 50-тилітній період нашої дружби. Тому я з упевненістю можу підтвердити, що ті побажання, що були сказані на твоєму першому, 20-літньому ювілеї вже збулися повною мірою – ти став науковцем зі світовим ім'ям; ти створив свою школу в стоматологічній науці; твої послідовники розвивають творчі ідеї, закладені тобою як учителем. І тут мені хочеться виділити, на мій погляд, головне – ти був і залишаєшся Людиною і Другом із великої букви! Ти завжди готовий прийти на допомогу, відгукнутися та сприяти розв'язанню завдань різної складності, навіть тоді, коли тобі бракує часу. А ще ти встигаш бути прекрасним сім'янином, чоловіком своєї дружини,

батьком та надзвичайно чуйним та уважним дідусем. Твоїй родині і друзям радісно пишатися твоїми досягненнями.

Мені згадалося твоє 50-ліття, немов би це було вчора... Вітаючи тебе з тим святом, академік Олександр Олександрович Шалімов звернувся до тебе своїм віршем, який починався так: «Прийшов твій славний ювілей...» Від свого імені та всіх твоїх друзів радий побажати тобі ще багатьох славних ювілеїв та трудових звершень в твоєму житті.

*Ростислав Материнський,
викладач-методист
ЕККНЕУ імені В. Гетьмана*

Академіку Української академії наук Флісу Петру Семеновичу!

Східна мудрість свідчить, що для подолання дороги в тисячу кілометрів потрібно спочатку зробити один крок...

Ми звикли свої виміри вичислювати роками...

І ось ще один Ювілей, ще одна віха на життєвому шляху, досягнення якої – уже перемога над часом та обставинами, подолання труднощів і перешкод, виживання в боротьбі за «місце під сонцем» та й просто за Життя (даність сьогодення) ...

Це вітання – гордість за колегу по академії і Друга, радість за спільні досягнення і знахідки та й навіть спільні тривоги й біль від утрат... Це ж – Життя...

На щастя, ця Ваша нова віха – нагода пишатися! За плечима – колосальний труд і вагомий багаж здобутків, але головне – шана й суспільна повага, вагомість зробленого й нові перспективи в цьому бурхливому вирі Життя! Упевненість у цьому базується на притаманних Вам рисах характеру, шановний Петре Семеновичу.

Уміння досягати поставлених цілей, талант чути й розуміти інших, бути завжди готовим допомогти, незважаючи на власні обставини(!), бути Керівником, а не начальником, залишатися толерантним за будь-яких обставин, бути справжнім Другом...

Як Учений Ви – Експерт світового рівня, Ваші напрацювання широко відомі і використовуються в багатьох країнах, Ваша Школа багаточисельна й примножує досягнення Вчителя! Вам є чим пишатися!

Ви – в пошуку й сьогодні, продовжуєте родині традиції, відкриваєте нові горизонти, торите нові шляхи – наукові й життєві, робите кроки в наступній тисячі кілометрів Пошуку й досягнень.

Олексій Онішко, президент Української академії наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений винахідник України, д.т.н.

Іванчов Павло Васильович, керівник відділення медико-біологічних і хімічних наук УАН, д.м.н., професор, заслужений лікар України, завідувач кафедри хірургії НМУ імені О. О. Богомольця, академік УАН.

Єзовкін Володимир Анатолійович, голова обліково-мандатної комісії УАН, директор Центру інновацій, інвестицій та міжнародних зв'язків, академік УАН.

До ювілею академіка Української АН, заслуженого діяча науки та техніки України, доктора медичних наук, професора Петра Семеновича Фліса

У моєму невеличкому поздоровчому оповіданні про Петра Фліса маю за честь із сердечним почуттям вдячності розповісти про друга і побратима по творенню добра на квітучій ниві життя.

Порівнюючи наші біографічні дані, із приємним подивом доходиш висновку – вони майже ідентичні. Навіть наші батьки – офіцери-артилеристи, активні учасники Другої світової війни, орденоносці, переможці фашистського вермахту і Квантунської армії. Матері наші – учителі. Мама Петра Семеновича – кандидат медичних наук, доцент, лікар-стоматолог – усе життя викладала в медичному інституті. Навіть народження мого наймолодшого брата Володимира, також випускника спільної аїма mater, збігається з роком народження ювіляра – 1951 рік. Згадую про це лише для того, щоб відзначити генетичну пам'ять наших батьків, їх мудрість та бажання, щоб їхні діти вийшли в люди, а серед професій вибрали найгуманнішу – професію лікаря. Мрії батьків мого побратима втілено в життя.

Нині ім'я Петра Семеновича Фліса в портретній галереї видатних учених-стоматологів світу по праву посідає гідне місце. Це почесне місце ювіляр виборів завдяки масштабному мисленню і перспективному баченню проблем розвитку стоматології та її складової – ортодонтології. Це серйозні, глибокі експериментальні та виробничі дослідження, результати яких висвітлені в 30 підручниках, 400 друкованих працях та 65 авторських свідоцтвах і патентах України.

У 1989 році П. С. Фліс обраний за конкурсом завідувачем кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця. У 1991 році захистив докторську дисертацію «Раціональні методи виготовлення суцільнолитих протезів» і отримав звання професора. У 2003 році йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки та техніки України.

За роки керівництва кафедрою ним вихована наукова школа. Під його керівництвом захищено 30 кандидатських дисертацій, готуються до захисту дві докторські.

У 1992 р. був обраний академіком Української академії наук. За його ініціативою і при безпосередній участі в 1999 р. створено Асоціацію ортодонтів України. Фліс П. С. став її першим президентом.

Перелік посадових звань і почесних титулів, нагород, визнань Петра Семеновича Фліса залишаю за рамками цієї публікації: вони є в передмові книги. Але всі ці визнання перевершує найголовніше – він і досі залишається практикуючим лікарем-стоматологом. Це свідчить про те, що Петро Семенович є людина світлого розуму та доброго серця, надзвичайно працелюбна.

Потужним стимулом у науковій діяльності та житті П. С. Фліса є родина: любляча дружина Лариса (лікар, кандидат біологічних наук), чарівна донька Галина (лікар-стоматолог, кандидат медичних наук, доцент, продовжувач династії стоматологів роду) та її чоловік Павло (доктор медичних наук, професор-стоматолог), а також талановиті онуки Олександр і красуня Вікторія.

За приклад служіння хворому, як записано в клятві Гіппократа, завжди був мій учитель – світоч вітчизняної хірургії академік О. О. Шалімов. Петро Семенович як істинний вроджений інтелігент і винятково скромна людина, як міг, утаємнював у генеалогії роду звання його свояка і ніколи не використовував

його авторитет. Його сім'я, друзі, улюблена наукова і практична робота є складовими справжнього щастя.

Бажаю Вам, шановний Петре Семеновичу, доброго здоров'я, довголіття, творчої наснаги і безмежних сил для нових звершень задля людей і слави нашої рідної України.

*З глибокою повагою –
академік УАН,
заслужений діяч науки і техніки України,
заслужений художник України,
доктор медичних наук,
професор кафедри хірургії
Національного університету
охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика
Анатолій Радзіховський*

Моему Учителю и Другу...

Учитель... Как много смысла в этом слове... Для каждого человека оно имеет свое значение, ведь учимся мы всю свою сознательную жизнь.

С Петром Семеновичем я познакомился во время работы над своей кандидатской диссертацией. Мой руководитель, профессор Рубаненко Вячеслав Васильевич, посоветовал мне обратиться с просьбой об оппоненции к своему другу, Петру Семеновичу Флису, на тот момент заведующему кафедрой ортодонтии и пропедевтики ортопедической стоматологии Киевского медицинского университета имени А. А. Богомольца. И я поехал в Киев.

Была теплая весна. В Киеве цвели каштаны, гуляли по улицам люди. А я вез свою диссертацию, первую на Украине в моей отрасли, плод нескольких лет работы, к незнакомому киевскому профессору, о котором шла молва как о бескомпромиссном и строгом руководителе. Сказать, что я боялся – наверное, не сказать ничего. А вдруг раскритикует, даст негативный отзыв?

И вот я стою перед дверью кафедры. Стучусь. Слышу четкое: «Войдите!» Когда вошел, я увидел делового, собранного, очень энергичного человека. У него был прием пациентов, вокруг стояли студенты. Он поздоровался со мной и сказал: «Подожди!» Я сидел, ждал и с восхищением следил за работой

профессионала. Сам я – потомственный стоматолог, на то время проработал уже десять лет. Меня просто заворожили четкость и выверенность движений врача, умение общаться с пациентом, доброжелательность и тонкое чувство юмора. Наблюдая за работой Петра Семеновича, я понял, что имею дело с высокообразованным, опытным, аккуратным и внимательным специалистом. А как он общался со студентами! Он так ясно, умно и доходчиво рассказывал о том, что и как он делает, советовался с ними, спрашивал их мнение по тому или иному вопросу и деликатно поправлял, если не согласен, хвалил за удачный ответ и радовался каждому их маленькому успеху. Талантливый педагог, интересный человек!

Работа затянулась. Уже смеркалось. Наконец, ушли пациенты и студенты. Профессор сел и сказал, устало подняв на меня глаза: «Ты с дороги? Пообедать успел? А поехали ко мне!» И он повез меня к себе домой. Семья Петра Семеновича была на даче. Готовил еду сам Флис. Не каждый день тебе делает омлет будущий академик!

После еды мы обсуждали диссертацию. И снова меня поразили четкость мышления, критический подход и научная прозорливость этого человека. Все замечание были очень корректны и обоснованы. Но при этом общая позитивная оценка моей работы меня просто окрылила. Когда, вернувшись в Полтаву, я рассказал об этой встрече своему руководителю, профессор Рубаненко мне ответил: «Ну я же знал, к кому я тебя направлял. Учись, сынок!» И я стараюсь всю жизнь учиться. С годами наши профессиональные отношения с Петром Семеновичем переросли в дружеские. Но и сегодня он для меня Учитель, Учитель с большой буквы, с большой и чистой душой, человек, который всегда готов помочь и помогает, ничего не требуя взамен. Спасибо Вам! Мне очень повезло, что у меня есть такой Учитель и Друг.

*С уважением –
заведующий кафедрой
пропедевтики хирургической стоматологии
Полтавского государственного
медицинского университета
доктор мед. наук,
профессор Новиков В. М.*

Вельмишановний Петре Семеновичу!

Ювілей – це завжди певний рубіж життя, коли, дивлячись у прожиті роки, оцінюється місце людини в суспільстві, досягнення нею цілей, реалізація свого розуміння сенсу життя, народжуються нові задуми, будуються плани.

У цей день я радий Вас вітати з цим святом. Не викликає жодних сумнівів, що Ви змогли реалізуватися як плідний науковець. Ваш досвід, вклад і науковий доробок у ортодонцію сьогодні слугують як теоретичним, так і практичним орієнтиром для нових поколінь лікарів-ортодонтів. За роки сумлінної праці Ви здобули беззаперечний авторитет компетентного та досвідченого фахівця, розсудливого керівника та просто доброї та широкії людини.

Нехай кожен день додає Вам життєвих сил, оптимізму і наснаги для реалізації планів і задумів, а добре здоров'я та гарний настрій сприятимуть подальшій успішній праці.

Земних Вам щедрот та прихильності долі, розуміння з боку рідних, друзів та колег!

*З повагою –
доцент кафедри ортодонції
ЛНМУ імені Данила Галицького
Міський Андрій*

Привітання ювіляру

У цьому році виповнюється 70 років професору, доктору медичних наук, заслуженому діячу науки і техніки України, завідувачу кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця Флісу Петру Семеновичу.

52 роки Петро Семенович працює в НМУ імені О. О. Богомольця. Сходинки, якими піднімався Петро Семенович до своєї професії, були студентська, потім клінічного ординатора, лікаря-ортопеда, асистента кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології і от вже 31 рік – завідувача кафедри. У 1991 році я була присутня на захисті докторської дисертації П. С. Фліса. Це було перше знайомство з ним як науковцем та фахівцем. Вразив об'єм проведених експериментальних та лабораторних досліджень, обґрунтування щодо вибору методів лиття суцільних протезів. Саме ці дослідження дозволили налагодити промислове виготовлення суцільних протезів в Україні. Коло наукового пошуку з кожним роком розширювалося та визначилося як мультидисциплінарний підхід до діагностики та лікування різних видів зубощелепних аномалій.

Під керівництвом професора Петра Семеновича Фліса підготовлено понад 30 кандидатів дисертацій у галузі ортодонції, із них 6 PhD. Його учні працюють у науково-лікувальних установах України, Сирії, Греції, Ірані, Ізраїлі, Польщі, Азербайджану, Палестини, Грузії, Іспанії, Китаю, Йорданії, Болгарії та інших країн. Його досвід навчально-наукової роботи узагальнений та відображений більш ніж у 30 підручниках та навчальних посібниках, 65 патентах, понад 400 статей. Усе це свідчення великої праці.

Відомий викладач, медик та педагог Рудольф Генріхович Краєвський говорив: «Саме педагогічна робота вимагає того, щоб учитель був хорошим спеціалістом». Саме такі якості уособлює ювіляр! Бажання поділитися знаннями, донести нове молодим спеціалістам, студентам – невід'ємна риса професора. Лекції, практичні заняття, майстер-класи, офлайн та онлайн науково-практичні конференції – такі форми використовує для цього Петро Семенович. Він підготував не одне покоління ортодонтів. Піклування не тільки про молоді кадри, а й про тих, хто пропрацював на кафедрі довгі роки,

також є показником чуйної, далекоглядної та відповідальної людини. У цьому прослідковується спадкоємність поколінь.

Фліс П. С. проводить велику громадську роботу і має державні відзнаки. Він нагороджений орденом II ступеня Міжнародного академічного рейтингу «Золота фортуна», медаллю імені Роберта Коха за особисті досягнення в наукових дослідженнях, за рішенням наукової ради Європейського наукового товариства, Міжнародного лицарського об'єднання та президії Європейської академії природничих наук в місті Ганновер Флісу П. С. присвоєно звання Почесного вченого Європи за вагомий внесок у сферу науки.

Професійний шлях, пройдений ювіляром, не простий, яскравий, плідний, наповнений значними подіями.

У такий час хочеться привітати професора П. С. Фліса, побажати йому довгих років, активного творчого життя, уміння керувати, згоди з самим собою, надійності запропонованих конструкцій та друзів.

Будьте здорові!

*Завідувач кафедри хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії дитячого віку
НМУ імені О. О. Богомольця,
доктор мед. наук, професор
Яковенко Л. М.*

Петр Семенович – достойнейший наследник своей матери, Зинаиды Артемовны Флис, которая всю жизнь посвятила преподавательской деятельности в нашем институте и воспитала не одно поколение успешных студентов-медиков кафедры терапевтической стоматологии. Очень трудолюбивая, в меру строгая, справедливая, добрая и отзывчивая – все эти черты, вместе с любовью к профессии, Зинаида Артемовна привила и студентам, и сыну.

Петр Флис продолжил семейное дело и приумножил его в своих многочисленных научных работах и изобретениях, которые успешно используются по всему миру. А кафедра пропедевтики ортопедической стоматологии и ортодонтии, которой с 1989 года заведует Петр Семенович,

коллектив из более, чем 30 коллег-единомышленников, стал одной большой дружной семьей! Что тоже, несомненно, является его заслугой.

Доброжелательный, отзывчивый, порядочный, бесспорный профессионал своего дела, Петр Семенович пользуется большим уважением и среди студентов, и среди преподавателей. За более, чем 40 лет совместной работы вспоминается только все самое светлое и доброе об этом замечательном человеке. Остается лишь пожелать юбиляру крепкого здоровья, благополучия и никогда не останавливаться на достигнутом, а также чтобы профессиональное дело династии Флис имело свое продолжение не только в его замечательной дочери Галине (к.м.н, доцент), а и во внуках! Многая лета, мой уважаемый коллега и друг!

*Канд. мед. наук, доцент кафедры
последипломной работы
НМУ имени А. А. Богомольца
Ляшенко Н. Ф.*

Петро Семенович Фліс

Я знаю Петра Семеновича ще з студентських років, оскільки ми навчались майже поряд із різницею в один рік. Це було пов'язано з такими обставинами. Коли я навчався, то викладачем терапевтичної стоматології була мама Петра Семеновича – Зінаїда Артеміївна Фліс. Вона для нас була зірцем викладача, інтелігентності та вихованості. Коли ж почалося викладання терапевтичної стоматології, то виникла така цікава ситуація. Студентам, які відповідали гірше за мене, вона ставила оцінку «відмінно», а мені «задовільно». Так продовжувалося кілька занять. Нарешті я не витримав і запитав Зінаїду Артеміївну, чому вона ставить мені гірші оцінки. Її відповідь я запам'ятав на все життя і коли сам став викладачем, то практикував такий підхід зі студентами. Що ж відповіла мені Зінаїда Артеміївна? Вона сказала, що я маю значно більший потенціал і повинен вивчати додаткову літературу. Я виправив цю помилку і надалі в мене все було гаразд. Тоді ж на заняттях ми вперше побачили її сина, який приходив до неї. Я вважаю, що всі свої позитивні якості вихованості та інтелігентності Зінаїда Артеміївна прищепила і своєму сину – Петру Семеновичу.

Стосовно мотивації до наукової роботи. Коли я почав відповідати Зінаїді Артеміївні за матеріалами додаткової літератури, то вона сказала мені, що я повинен виконати студентську наукову роботу. Вона не дала мені (як це часто буває) фрагменту якоїсь своєї роботи, а запропонувала створити власну. Як зараз пам'ятаю, це було пов'язано з використанням пластмас (які були тоді на слуху) для пломбування зубів. Під її керівництвом я виконав цю маленьку студентську роботу і доповідав на студентській науковій конференції. На цій же конференції з доповіддю виступав і Петро Семенович. Так що його наукова діяльність почалася ще в далеких 60-х роках минулого століття.

Надалі ми з ним співпрацювали вже, коли я вступив до клінічної ординатури. Слід сказати, що тоді в стоматологічному корпусі зібрався досить дружній колектив молодих працівників із різних кафедр. Душею нашого молодіжного колективу був Валерій Петрович Неспрядько. Він нас гуртував, під його керівництвом ми займалися у вільний час спортом (в основному баскетболом, де одним із видатних баскетболістів був Петро Семенович).

Звичайно, на той час усі ми, молоді науковці, намагалися займатися науковою діяльністю. Одним із найактивніших був Петро Семенович, що дозволило йому в 1986 році успішно захистити кандидатську дисертацію на тему «Возмещение дефектов зубных рядов цельнолитыми мостовидными протезами (клинико-лабораторные исследования)». Він на цьому не зупинився і в 1991 році успішно захистив і докторську дисертацію на тему «Рациональные методы изготовления цельнолитых протезов». Оскільки ми з ним були в одній молодіжній команді, то він, звичайно ж, запросив мене бути на захисті. Це було для мене певною школою, оскільки я на той час лише працював над дисертацією.

З 1989 року Петро Семенович очолив кафедру пропедевтики ортопедичної стоматології та ортодонтії. Із притаманною йому енергією він береться до організації викладання на кафедрі нових методів лікування. На той час перспективним було використання хвиль міліметрового діапазону в стоматології. Петро Семенович був ентузіастом цього напрямку і пропагував його в інших підрозділах стоматології. Я пам'ятаю, як він з іншими розробниками кілька разів приходив на кафедру терапевтичної стоматології з метою впровадити

новий метод у нашій практиці. Спроби були вдалимими, але потім якось змінилися пріоритети щодо використання струмів надвисокої частоти в стоматології і ми були змушені відмовитися від їх застосування.

Одним із векторів діяльності Петра Семеновича стало написання підручників та монографій з ортодонтії. На той час книг нового напрямку було досить мало, тому відчувалася значна потреба в них. Хочу підкреслити, що Петро Семенович першим із викладачів стоматологічних кафедр видав підручник англійською мовою. Це стимулювало й нас до розробки та видання аналогічних підручників з нашої спеціальності.

Петро Семенович активно займається науковою діяльністю та підготовкою молодих кадрів. Свого часу, коли на факультеті стало більше іноземних студентів, він запитав у мене: «А скільки клінічних ординаторів-іноземців на кафедрі терапевтичної стоматології?» Я йому відповів, що тільки один. Петро Семенович дуже здивувався і з гордістю зауважив, що на його кафедрі таких майже двадцять. Гадаю, на той час за віком співробітників кафедра була наймолодшою на факультеті.

У своїй подальшій діяльності Петро Семенович продовжував продукувати нові підручники та монографії. Слід сказати, що він дуже прискіпливо працював із видавництвом і намагався видати книги на найкращому папері з найкращими кольоровими ілюстраціями. Це ще раз підкреслює його принциповість у викладанні.

Петро Семенович дуже активно займається громадською діяльністю, зокрема в Асоціації стоматологів України та Асоціації ортодонтів України. Він активно співпрацює з відомими зарубіжними спеціалістами і запрошує їх до виступів в Україні. Особливо плідно розвивалися його творчі стосунки зі стоматологами далекої Бразилії. Це дозволило зробити далеку Бразилію близькою та дружньою для України.

*Завідувач кафедри
терапевтичної стоматології НМУ
імені О. О. Богомольця,
доктор мед. наук, професор
Борисенко А. В.*

Шановний Петре Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання та найкращі побажання з нагоди Вашого славного Ювілею від усього колективу кафедри ортодонції Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького!

Професіоналізм, талант, безмежна відданість справі, працьовитість і наполегливість у досягненні поставлених цілей дали Вам змогу досягнути вагомих успіхів у професійній, науковій та педагогічній діяльності, здобути шану та повагу серед колег та студентства. За Вашими плечима визнання та багаторічний безцінний досвід, здобутий на ниві вітчизняної науки, освіти та медицини, який закладає потужний фундамент для багатьох молодих поколінь, є стимулом для росту, розвитку та досягнення нових вершин. За роки багаторічної невтомної праці Ви здобули беззаперечний авторитет компетентного та досвідченого фахівця, розсудливого керівника та щирого патріота своєї держави. Ви – справжній лідер, талановитий учений, мудрий наставник, душевна і щира людина.

Від усього серця зичимо Вам невичерпної енергії, міцного здоров'я, творчого потенціалу для здійснення всіх наукових починань, вдячності від учнів. Нехай рідні завжди оточують Вас любов'ю та розумінням, а колеги – повагою!

Ваш ювілей – щаслива дата.

І сумніватись тут не слід.

Нехай сьогодні наші привітання

У серці Вашому залишать добрий слід.

Отож прийміть найкращі привітання

Здоров'я, щастя та багато літ.

Всю доброту, яка існує в світі,

Всю радість, що живе серед людей,

Найкращі всі, що до вподоби квіти

Даруєм Вам у цей святковий день.

Нехай Господь завжди у поміч буде,

А Мати Божа береже від зла.
Бажаєм Вам здоров'я, щастя й сили,
І радості земної, і тепла.

*З величезною шаную та повагою
завідувачка кафедри ортодонції
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького
професорка Чухрай Н. Л.*

2021 рік є знаменним для всієї ортодонтичної спільноти України. У цьому році святкує свій сімдесятирічний ювілей професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця Фліс Петро Семенович.

Петре Семеновичу! Ви уособлюєте в собі риси, притаманні Керівнику, Лікарю, Ученому. Керуючи кафедрою понад 30 років, присвятили себе улюбленій спеціальності. Ви є прикладом сумлінного та високопрофесійного ставлення до своїх громадянських і службових обов'язків, служіння поважній меті – турботі про стоматологічне здоров'я Українському народу.

Шановний Петре Семеновичу! Радість цього свята сьогодні разом із Вашими рідними, колегами розділяє колектив кафедри стоматології дитячого віку, ортодонції і імплантології Харківської медичної академії післядипломної освіти. Висловлюємо Вам найщиріші побажання міцного здоров'я, творчої наснаги. Нехай життя завжди дарує вірних та надійних партнерів – друзів та однодумців. Бажаємо щедрот та прихильності долі, розуміння і підтримки з боку колег! Нехай поруч із Вами завжди йдуть віра, надія і оптимізм.

*Ткаченко Ю. В., доцент
кафедри стоматології дитячого віку,
ортодонції та імплантології ХМАПО*

Професор, доктор медичних наук Петро Семенович Фліс народився 9 жовтня 1951 року в м. Києві. Його шлях у стоматології розпочався з навчання у Київському медичному інституті, який, закінчивши з відзнакою, привів до клінічної ординатури на кафедрі ортопедичної стоматології. Плідна співпраця з корифеями стоматологічної науки та тривалий практичний досвід під час роботи на кафедрі пропедевтики ортопедичної стоматології та ортодонтії сприяли його подальшому професійному науковому зростанню та з часом і приводом стати її завідувачем.

Невпинне бажання Петра Семеновича розвиватись та самовдосконалюватись стало поштовхом до численних наукових та практичних розробок, серед яких нові методи ортопедичного і ортодонтичного лікування дітей та дорослих, сучасні технології виготовлення ортодонтичних апаратів і протезів тощо.

Академік Української академії наук Петро Семенович Фліс є володарем багатьох нагород та відзнак Міжнародного та Європейського рівня. Не зупиняючись на досягнутому та з величезним бажанням ділитись досвідом із поколінням майбутніх стоматологів Петро Семенович стає автором першого національного підручника «Ортодонтія», який по цей час є базовим підґрунтям для набуття знань із цієї непростой дисципліни. Крім цього, він є співавтором безлічі наукових праць, авторських свідоцтв та патентів. Серед останніх заслуговує уваги підручник «Дитяче зубне протезування», виданий трьома мовами.

Потужна життєва енергія та прогресивні погляди завжди супроводжують Петра Семеновича по життю, мотивують до професійного росту його колег та однодумців. Поруч із Петром Семеновичем завжди учні, які прагнуть перейняти дорогоцінний досвід та бути вартим свого вчителя. Під його керівництвом захищено понад 30 кандидатських дисертацій.

Завжди активна життєва позиція громадського діяча та професіонала своєї справи допомагала Петру Семеновичу протягом багатьох років очолювати Асоціацію ортодонтів України та стати її першим президентом.

Петро Семенович Фліс – почесний голова професійного товариства ортодонтів Білорусі, почесний член Асоціації імплантологів України, член президії Асоціації стоматологів України, почесний академік УМСА, член редакційних колегій багатьох стоматологічних журналів тощо.

«Не зупиняйтесь на досягнутому, бути у вирі подій та постійному русі...» – життєве кредо Петра Семеновича Фліса, яке заохочує бути на висоті в усіх сферах життя кожного, чийм покликанням є ортодонтія.

*Президент Асоціації ортодонтів України,
завідувач кафедри ортодонтії
Полтавського державного медичного університету,
доктор мед. наук, професор,
заслужений лікар України Л. В. Смаглюк*

Професіонал, Друг, Людина!

У кінці 80-х років ХХ століття в нашій країні гостро постало питання впровадження сучасних методів зубного протезування на основі суцільнолитих каркасів. Керівництвом міста була поставлена задача створити вітчизняне обладнання, необхідні матеріали та інструменти для сучасного протезування. Велику підтримку ми одержали від Міністра охорони здоров'я України Спіженка Юрія Прокоповича. Спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та генерального конструктора П. В. Балабуєва при АНТК імені О. К. Антонова був створений Республіканський центр зубного протезування. Керівником був призначений я, а науковим консультантом – Фліс Петро Семенович, кандидат медичних наук, доцент кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології та ортодонтії. Так в Україні почалася ера лиття зубних каркасів та коронок методом точного лиття по виплавлювальних моделях, технологія якого була освоєна на АНТК імені О. К. Антонова при виготовленні спецдеталей літака. Як напівфабрикат використовувався сплав КХС, який широко застосовувався в лопастях авіаційних двигунів. Досвід РНПЦ АНТК імені О. К. Антонова був широко розповсюджений по всій території України.

На той час у Петра Семеновича були великі напрацювання у сфері використання суцільнолитих тонкостінних зубних протезів. Він провів багато клінічних робіт у цій галузі. За безпосередньої участі Петра Семеновича були

створені спеціальні облицювальні фотополімерий апарати-фотополімеризатори, сплави металів для лиття каркасів і коронок, алмазні інструменти для обробки цих металів. Були навчені ливарники, зубні техніки, лікарі.

Фліс П. С. консультував наших пацієнтів зі складними клінічними ситуаціями, ділився своїм досвідом із лікарями, що мало позитивні результати в роботі. Цими напрацюваннями ми успішно користуємось досі.

Професор Фліс працює і викладає ортопедичну стоматологію та ортодонтію. Багато уваги він приділяє підготовці висококваліфікованих кадрів як для нашої країни, так і іноземних. Особливо слід відзначити людські якості Петра Семеновича – це порядність і беззаперечність, завжди допомога друзям і колегам. Його турбота про сім'ю та внуків – зразок сімейного життя.

Я щасливий, що доля звела мене з цією Людиною – готовий завжди бути поруч!

*Генеральний директор ДП «АНТОНОВ»,
доктор технічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України С. А. Бичков*

Дорогие коллеги, друзья, братья!

В далеком 1985 году мне посчастливилось приехать в очную аспирантуру на кафедру пропедевтики ортопедической стоматологии и ортодонтии в Киевский медицинский институт имени А. А. Богомольца. Кафедру тогда возглавлял профессор Захар Семенович Василенко и работали на ней такие прекрасные люди, профессионалы, как доценты Валентина Савишна Куриленко, Светлана Ивановна Дорошенко, Лидия Михайловна Грекова, Фёдор Дмитриевич Логвинюк и молодые преподаватели Галина Ивановна Люттик, Стефан Иванович Триль и Петр Семенович Флис.

В 1986 году я приступил к работе над своей кандидатской диссертацией, где и познакомился с наиболее близким мне по возрасту ассистентом Петром Семеновичем Флисом, который в то время заканчивал работу над своей кандидатской диссертацией на тему: «Методы изготовления цельнолитых мостовидных протезов».

ЗАСЛУЖЕННОМУ ДЕЯТЕЛЮ НАУКИ И ТЕХНИКИ
УКРАИНЫ, ПОЧЁТНОМУ УЧЕНОМУ ЕВРОПЫ,
ПОЧЕТНОМУ ПРЕЗИДЕНТУ АССОЦИАЦИИ
ОРТОДОНТОВ УКРАИНЫ, Д.М.Н., ПРОФЕССОРУ

ФЛИСУ

Петру Семёновичу

ГЛУБОКОУВАЖАЕМЫЙ ПЁТР СЕМЁНОВИЧ!

Сердечно поздравляю Вас

с Днём рождения!

Вы, безусловно, талантливая личность, замечательный, искренний человек, настоящий ученый, высокообразованный интеллеktуал, Вы всегда находите нужную ноту в общении с людьми, умеете сплотить вокруг себя коллектив и направить все его усилия на достижение намеченной цели.

Умение воплощать свои идеи в жизнь, многолетний опыт работы врачом, педагогом, заведующим кафедрой - яркое тому подтверждение.

Вы проявили себя как человек, жизненное кредо которого – стремиться вперед и не останавливаться на достигнутом. Неотъемлемой частью Вашей работы является целый ряд фундаментальных научных трудов, учебно-методических разработок и изобретений, оставивших заметный след в развитии мировой ортодонтии, подготовке научно-педагогических кадров и квалифицированных врачей.

Желаю Вам не останавливаться на достигнутом, идти вперед к новым целям, вести за собой других.

Доброго Вам здоровья, неиссякаемой энергии и оптимизма, удачи, новых профессиональных успехов, талантливых и благодарных учеников!

Пусть Вас окружают и во всем поддерживают любимые, близкие и преданные люди!

Заведующий кафедрой терапевтической
стоматологии ФГБОУ ВО СамГМУ,
Заслуженный изобретатель Самарской области,
Советник президента СтАР, вице-президент СтАС,
д.м.н., профессор

М.А. ПОСТНИКОВ

Осенью 1986 года я, молодой аспирант, впервые в жизни увидел защиту кандидатской диссертации П. С. Флисом. Членами Диссертационного Совета КМИ имени А. А. Богомольца были такие выдающие ученые-стоматологи, как профессор Ю. И. Бернадский, по учебникам которого учился весь Советский Союз; Н. Ф. Данилевский, учебник которого по терапевтической стоматологии неоднократно переиздавался; А. И. Марченко, заведующий кафедрой пропедевтики терапевтической стоматологии и, конечно же, добрейшей души человек, прекрасный специалист, мой научный руководитель профессор Захар Семенович Василенко.

Петр Семенович прекрасно доложил результаты своей работы, ответил на вопросы, которые задавали члены диссертационного совета, официальные оппоненты и гости. Затем в прениях участвовал профессор Ю. И. Бернадский, который похвалил Петра Семеновича за актуальную, своевременную, хорошо представленную диссертационную работу и сказал такие слова: «У хорошей хозяйки при приготовлении блюд из петуха остается неиспользованным только крик. А Петру Семеновичу в своей работе удалось использовать даже его. Поэтому я призываю всех членов Диссертационного Совета голосовать за присуждение ему звания кандидата медицинских наук».

В 2011 году на 45-летие стоматологического факультета Самарского Государственного Медицинского университета к нам приезжала делегация из Киева в составе заведующей учебной частью кафедры пропедевтики ортопедической стоматологии и ортодонтии доцента Н. В. Ращенко, ассистента Д. Ю. Шпак во главе с главным ортодонтом Украины, заведующим кафедрой – профессором П. С. Флисом. Самарчане показали достопримечательности Самары и организовали теплые вечера в дружественной обстановке.

В связи со 100-летием стоматологического факультета Киевского государственного медицинского университета и в связи с 70-летием заведующего кафедрой ортодонтии и пропедевтики ортопедической стоматологии, профессора Петра Семеновича Флиса поздравляем Вас и Ваш коллектив с этими знаменательными датами.

Я искренне горжусь Вашей историей, достижениями, современными технологиями, которые реализуются в стенах стоматологического факультета и

позволяют Вам уверенно нести звание лидера стоматологического образования в Украине.

Благодаря целеустремлённости, огромному созидательному потенциалу, высокому профессионализму, умению бережно хранить заложенные традиции, коллектив Вашего университета и стоматологического факультета неизменно добивается успехов в реализации самых смелых идей.

Ваши выпускники составили не одно поколение знаменитых, авторитетных медицинских работников, работающих во благо родной страны. Я искренне благодарен коллективу стоматологического факультета за возможность защиты кандидатской диссертации в стенах Вашего вуза и за возможность общаться с Вами на протяжении длительного времени. Искренне желаю новых успехов, оптимизма, ярких идей, крепкого здоровья, долголетия и процветания.

*С уважением –
заместитель директора Института Стоматологии СамГМУ,
декан стоматологического факультета,
заведующий кафедрой ортопедической стоматологии,
доктор мед. наук, профессор Потапов В. П.*

С первых минут знакомства с Петром Семеновичем я почувствовал в этом человеке высокий организаторский талант и большой жизненный опыт. Я всегда чувствую в нем поддержку, его идеи не дают стоять на месте. Он был первым президентом Ассоциации ортодонтот Украины, много сделал для ее создания и продвижения ортодонтии в нашей стране. Возглавлял Ассоциацию 12 лет, неоднократно переизбирался, провел много конгрессов и конференций. Впервые в истории украинской ортодонтии совместно с командой специалистов СП «Промед» организовал ежегодный международный симпозиум с участием таких стран, как Украина, Армения, Грузия, Азербайджан, Белоруссия, Германия, Австрия, Турция, Израиль, Казахстан, Россия и др. на берегу Средиземного моря.

Участники 1-го Международного симпозиума Discoveri в Турции

Симпозиумы очень полюбили ортодонты, ведь специалисты из разных стран имели на них возможность не только пообщаться с коллегами, поделиться опытом, но и отдохнуть на побережье в свободное от учебы время.

В перерывах между учебой

В 2011 году благодаря усилиям профессора Флиса П. С. впервые в истории Европейской ассоциации ортодонтов был организован выездной конгресс EOS Kiev 2011, на котором выступали многие известные ортодонты из Германии, Швейцарии, Англии.

Доклад профессора Флиса П. С. на международном конгрессе

Несмотря на опыт, Петр Семенович продолжает учиться, посещая конференции и научные симпозиумы за рубежом.

Прага. V Симпозиум ЕвроАзиатской ассоциации ортодонтов

Он всегда поддерживает дружеские контакты с ассоциациями ортодонтов разных стран.

Г. Флис, П. Флис, И. Токаревич (президент Ассоциации ортодонтов Белорусии), О. Суздальцев

Глибокоуважаемый Петр Семенович, желаем Вам продолжать активно участвовать в жизни ортодонтической общественности, радовать нас своими докладами на научных конференциях и симпозиумах.

*Директор учебного центра для
ортодонтов СП «Промед»
Суздальцев О. В.*

Скульптор усмішок

Як швидко плине час... Здавалося б, зовсім недавно звичайний собі хлопчина Петя Фліс, у міру бешкетний, старанний, загалом гарний учень 92-ї Київської школи імені Івана Франка (поганих учнів у цій школі не було ніколи) хвацько розв'язував математичні задачі, писав твори, успішно ставив хімічні досліди (деякі, правда, не передбачені навчальною програмою), перебував у досить вільній для того часу шкільній атмосфері справжніх цінностей, вимогливості, взаємоповаги і щирої дружби. Дружби, яка не підвладна рокам, адже до цього часу щорічно збирається зі своїми однокласниками на традиційні зустрічі, які відбуваються ось уже п'ятдесят літ. Хочеться думати, що саме тут, у школі, він отримав той інтелектуальний, моральний, духовний фундамент, який став запорукою його успішної життєвої і професійної долі. А конструював оту долю він уже сам завдяки цілеспрямованості і наполегливості в досягненні поставленої мети, виняткової працездатності і таланту, хоча, очевидно, слід погодитись із відомою тезою, що талант – це 99 відсотків поту, а решта – здібності.

Коли знайомишся з його професійними здобутками, в усіх їхніх характеристиках впадає в око одна типова оцінка – *утерше*: перший серед українських стоматологів...; під його керівництвом розроблено першу в Україні...; йому належать пріоритетні розробки, упроваджені у виробництво...; запропонував нові методи лікування, сучасні технології виготовлення... і т.д. Новизну створеного красномовно засвідчують і сорок п'ять (!) авторських свідоцтв на винаходи і патенти. І все це в кінцевому результаті спрямовано на одне – щоб здоров'я людини, завдяки її бездоганним зубам, було в повному

порядку, і це засвідчувала сонячна усмішка, творцем якої є наш шановний ювіляр разом зі своїми учнями. А їх у нього, як у справжнього майстра, достатньо не лише в Україні, а й в усіх кінцях світу від Греції до Китаю.

Кожний ювілей – це гарна нагода не лише з височини літ оглянути пройдений шлях, але й накреслити нові маршрути подальшого руху вперед. І нехай скроні вже затуманила сивина, але серце й душа ще ж молоді, правда, Петре Семеновичу?! Як писав Михайло Стельмах:

Вічний сніг на скроні ліг,
Коні стишили свій біг,
Осіпає осінь лист...
Де ж калиновий твій міст?
Вдалині він, вдалині,
Не спиняйтесь, ворони!

Тож нехай Ваші коні воронії ще довго-довго, не знаючи втоми, несуть Вас до отого далекого і прекрасного калинового мосту!

*Юрій Мальований,
член-кореспондент НАПН України,
заслужений працівник народної освіти України,
колишній директор середньої школи № 92
імені Івана Франка м. Києва*

*Якщо йдеши вперед – втрачаєш спокій,
Якщо стоїш на місці, втрачаєш себе»*

Ці слова відомого данського філософа Серена К'єркегора дуже вдало характеризують нашого шановного Ювіляра Петра Семеновича Фліса, завідувача кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, який святкує своє 70-річчя.

Шановний Петре Семеновичу!

Прийміть щирі привітання та глибоку шану за Ваш внесок у розвиток науки, медицини, ортодонції!!! Бути вченим – це означає бути наполегливою,

терплячою, вдумливою людиною, яка має неймовірний запас знань, ерудицію, уміння аналізувати та зіставляти. Бути вченим – це означає не належати собі, не стояти на місці, адже наука вимагає колосальних затрат часу та сил! Маючи таке величезне навантаження, Петро Семенович знаходить час для улюбленого хобі, займається великим тенісом і плаванням. Завжди підтягнутий, ввічливий, мудрий Петро Семенович є прикладом для колег та своїх студентів. На кафедрі ортодонції склався чудовий колектив – дійсно міцна сім'я! Можна з упевненістю говорити, що нам пощастило «в четвертий раз» – було в кого вчитися.

Від щирого серця бажаю Вам міцного здоров'я! Нехай Ваші здобутки Науковця, Медика, Ортодонта принесуть велику користь нашому суспільству, а Вам подарують велике моральне задоволення, добробут, радість та повагу! Так тримати, професоре! Нехай не вичерпається джерело Вашої енергії та життєвих сил! Нових наукових та творчих досягнень, міцного здоров'я та щастя Вам!

*З повагою –
доценти кафедри ортодонції
та пропедевтики ортопедичної стоматології
Наталія Іванівна Жачко
та Ірина Леонідівна Скрипник*

Флісу Петру Семеновичу, доктору медичних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України, завідувачу кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології НМУ імені О. О. Богомольця

Дорогий Петре Семеновичу!

Дозвольте привітати Вас із ювілейним днем народження!

Я не буду перераховувати Ваші досягнення в ортодонції, не буду робити перелік Ваших наукових праць та всіх Ваших учнів. Це зроблять Ваші колеги. Але є ще одна сторона Вашої багатогранної діяльності, на якій би я бажав зупинитися. Багато років тому Ви зрозуміли, що для підвищення ефективності ортодонтичного лікування хворих виникає необхідність застосовувати в процесі лікування методи механіко-математичного моделювання.

Я познайомився з Петром Семеновичем, і почалась наша спільна наукова діяльність. Хочу відверто сказати, що застосування методів механіко-математичного моделювання в ортодонгії є дуже складною задачею, бо в цьому підрозділі стоматології виникає багато різних варіантів захворювань. Я та мої колеги з Інституту механіки імені С. П. Тимошенка повинні були застосовувати підходи сучасної теорії пружності та теоретичної механіки, і тільки разом з Петром Семеновичем та науковцями його кафедри нам вдалося здійснити перші кроки в цьому напрямку. Я хочу навести перелік дисертацій, написаних під керівництвом професора Фліса, де були застосовані методи механіко-математичного моделювання: Жачко Наталія Іванівна «Вікові особливості лікування поворотів зубів», 2007 р.; Філоненко Валерій Володимирович «Лікування аномалій положення окремо стоячих зубів та прикусу індивідуальними трейнерами», 2007 р.; Шпак Діна Юріївна «Особливості лікування гнатичної форми мезіального прикуса у дітей в змінному та постійному періодах прикусу» 2016 р.; Дорошенко Наталія Миколаївна «Використання рухомих похилих площин при лікуванні сагітальних аномалій прикусу», 2017 р.; Бродецька Людмила Олександрівна «Мультидисциплінарний підхід до лікування пацієнтів із ретенуваними зубами» 2020 р.

Мені приємно сказати, що наша спільна наукова діяльність продовжується і сьогодні: аспірантка Петра Семеновича Вишемирська Тамара Арамівна зараз активно працює над завершенням дисертації на тему «Клініка, діагностика, лікування дітей з сагітальними аномаліями прикусу та порушенням носового дихання», де знову застосовуються методи механіко-математичного моделювання. Побажаємо їй успіху!!!

Вітаю Вас, дорогий Петре Семеновичу, від усієї душі та серця з Днем народження! Бажаю Вам міцного здоров'я, впевненості в завтрашньому дні, здійснення найзаповітніших мрій, щоб у будинку було завжди затишно, тепло і панувало взаєморозуміння. Благополуччя і миру Вам!

Бажаю здійснити всі свої мрії, мати завжди привід для гарного настрою, ніколи не старіти душею і тілом, вірити в себе і свої сили, йти по життю з коханою людиною і ніколи не сумувати, ні за яких обставин!

*Член-корреспондент
Національної академії наук України,
лауреат Державної премії України
в галузі науки та техніки,
професор, доктор фізико-математичних наук,
завідувач відділу Інституту механіки
імені С. П. Тимошенка НАН України
Олександр Ярославович Григоренко*

Дружба – понятие круглосуточное

*Зловещею бывает тишина,
Особенно в приемной у дантиста.
Какого он там делает рожна?
Определенно, что-то здесь нечисто ...
Заболели Ваши зубы,
Флюс раздался и болит.
Обратиться вам к кому бы?
Врач зубной?
Да это Флис!*

Познакомились мы при обстоятельствах, которые никоим образом не были связаны с зубной болью, и вообще с медициной. Тогда я занимался проектом издания газеты «Киевские Окна» о Киеве, который был и каким он стал, о киевлянах прошлого, и чем они отличаются от нынешних, кто из известных людей жил в Киеве. А их было немало – поэт и певец Александр Вертинский, философ Николай Бердяев, художник Казимир Малевич и многие-многие другие.

Попала эта газета к доктору Флису через одну известную даму (члена редколлегии «Киевских Окон»), народную артистку Раису Недашковскую, у которой в это время как раз и были проблемы с зубами. Так эта зубная боль Раисы Степановны и явилась причиной ее появления у Петра Семеновича, а следствием стало наше с ним знакомство.

Оказалось, что доктору Флису есть что рассказать о Киеве и киевлянах. Начиная со школы № 92, которая была основана еще в 1871 году, и в те времена называлась Коллегией Павла Галагана. Вышло оттуда (помимо Петра Семеновича) немало известных наших соотечественников – Виталий Коротич,

Леонид Броневой. Учителя воспитали целую плеяду талантливых и ярких людей.

Рассказывал об отце и маме, перенесших тяжелые годы войны. Папа – Семен Петрович, встретил войну 22 июня лейтенантом на границе, а закончил подполковником в Японии, имея шесть боевых орденов, ранения и контузии. Мама – Зинаида Артемьевна, была известным стоматологом, преподавала в Киевском медицинском институте. Сын стал продолжателем ее дела.

Все это наделило Петра Семеновича теми редкими качествами, которые дает не только образование, но и жизнь: отзывчивость, внимание к людям, готовность в любое время дня и ночи прийти на помощь. Именно поэтому захотелось назвать эту заметку «Дружба – понятие круглосуточное».

О его профессиональных качествах написано много. Многое еще скажут коллеги и ученики. Мне бы хотелось сказать, как он, будучи человеком коммуникабельным и неординарным, дружит с людьми самыми разными. Это и народный артист Валерий Петренко, которому доктор Флис, имея хороший голос, иногда подпевает, и двукратный олимпийский чемпион Александр Шапаренко, и основатель Дома-музея Булгакова на Андреевском спуске, 13 писатель и историк Анатолий Кончаковский, всемирно известный джазовый музыкант Энвер Измаилов. Трудно перечислить всех. Можно сказать так: у Флиса всегда интересно и с ним всегда интересно.

Возвращаясь к тому, с чего я начал – о Киеве и Киевлянах прошлого, можно смело сказать, что Петр Семенович и его жизнь делают историю Киева нынешнего. И об этом стоит писать и говорить.

*Благодарный пациент и продюсер
Юрий Апанасенко*

Вітання від рідних

Учитель воститал учеников, отдал им жизнь свою.

Что можно больше?

И проживет на поколенья дольше,

Откроет книги будущих веков

*Помножив опыт свой на их талант,
А свой талант посеяв безвозмездно,
Пшеницей золотою повсеместно
Взошёл и держит небо, как Атлант!
Учитель воспитал учеников,
Взрастил их, словно дерево и сына,
Учителя в учениках красивы
А «Школы» одолеют бег веков!*

У любого человека в жизни должен быть учитель, который бы не только учил, направлял, подсказывал, но и вдохновлял, на которого бы ты хотел быть похожим, с которым бы ты всегда мог и всегда хотел советоваться, от мысли о котором тебе становилось легче, и ты был бы увереннее в правильности своего поведения, а на душе становилось бы теплее. Ты, дорогой Петя, учитель, данный Богом! Все свои поступки, решения я мысленно сверяю с тобой! Ты неизменно в моих мыслях даешь мне советы. И все, чего я достигла, говорит о том, что твои советы добрые, человеческие и хорошие. Меня вдохновляет твоя любовь к жизни, к творчеству, к достижению. На совещании, за столом с друзьями, за трибуной, мой вдохновитель. Ты душа! Так с Днем Рождения, Душа моя!

*Флис Лариса Николаевна,
кандидат биологических наук,
старший научный сотрудник
НИИ гигиены питания
Министерства здравоохранения Украины*

Розділ II. Бібліографія наукових праць професора Фліса П. С.

2.1. Автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня

1. **Флис П. С.** Возмещение дефектов зубных рядов цельнолитыми мостовидными протезами : клинико-лабораторные исследования : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.00.21 / **П. С. Флис** ; КМИ имени О. О. Богомольца. – Киев, 1986. – 16 с. – Библиогр.: с. 15.
2. **Флис П. С.** Возмещение дефектов зубных рядов цельнолитыми мостовидными протезами : клинико-лабораторные исследования : дис. ... канд. мед. наук : 14.00.21 / **П. С. Флис** ; КМИ имени О. О. Богомольца. – Киев, 1986. – 166 с. : рис.– Библиогр.: с. 126-166.
3. **Флис П. С.** Рациональные методы протезирования цельнолитыми протезами : (клинико-лабораторные исследования) : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.00.21 / **П. С. Флис** ; КМИ имени О. О. Богомольца. – Киев, 1991. – 30 с. – Библиогр.: с. 28–30.
4. **Флис П. С.** Рациональные методы протезирования цельнолитыми протезами : (клинико-лабораторные исследования) : дис. ... д-ра мед. наук : 14.00.21 / **П. С. Флис** ; М-во здравоохранения УССР ; КМИ имени О. О. Богомольца. – Киев, 1991. – 260 с. : рис, табл. – Библиогр.: с. 205–260.

2.2. Наукова школа Фліса П. С.

5. **Джарбуе Махмуд.** Тактика ортодонтического лечения скученности зубов : дис. ... канд. мед. наук : 14.01.22. «Стоматология» / Махмуд Джарбуе ; **науч. рук. П. С. Флис** ; НМУ имени А. А. Богомольца. – 2000. – 181 с. : ил. – Библиогр.: с.155–173 (206 назв.).
6. **Дорошенко Н. М.** Використання рухомих похилих площин при лікуванні сагітальних аномалій прикусу : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.01.22 «Стоматологія» / Н. М. Дорошенко ; **наук. кер. П. С. Фліс** ; М-во охорони здоров'я України [та ін.]. – 2017. – 18 с. – Бібліогр.: с. 13-15.
7. **Жачко Н. И.** Возрастные особенности лечения поворотов зубов : дис. ... канд. мед. наук : 14.01.22. «Стоматология» / Н. И. Жачко ; **науч. рук. П. С. Флис**; НМУ им. А. А. Богомольца. – 2007. – 171 с. : ил. – Библиогр.: с. 152–171 (213 назв.).
8. **Мельник А. О.** Клініко-фонетичні особливості зубощелепних деформацій, їх ортодонтичне лікування та корекція мовної функції : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.01.22 «Стоматологія» / А. О. Мельник ; **наук. кер. П. С. Фліс** ; М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольца. – 2019. – 16 с. – Бібліогр.: с. 13–14.

9. **Філоненко В. В.** Лікування аномалій положення окремо стоячих зубів та прикусу індивідуальними трейнерами : дис. ... канд. мед. наук : 14.01.22 / В. В. Філоненко ; **наук. кер. П. С. Фліс** ; М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця. – 2007. – 172 с. : іл. – Бібліогр.: с. 153–172.
10. **Циж А. В.** Діагностика та лікування перехресного прикусу у різні вікові періоди формування зубощелепного апарату : дис. ... канд. мед. наук / А. В. Циж ; **наук. кер. П. С. Фліс** ; М-во охорони здоров'я України, НМУ ім. О. О. Богомольця. – 2009. – 200 с. : іл. – Бібліогр.: с. 170–199 (282 назв.).
11. **Циж О. О.** Удосконалення сучасних методів діагностики, лікування та профілактики рецидивів у пацієнтів з відкритим прикусом : дис. ... канд. мед. наук : 14. 01. 22-стоматологія, 22-«Охорона здоров'я» / О. О. Циж ; **наук. кер. П. С. Фліс** ; М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця. – 2019. – 228 с. : рис., табл., додатки. – Бібліогр.: с. 12–14, 183–206 (237 назв), 208–209.

2.3. Наукові видання: книги, монографії, навчальні посібники, методичні матеріали

12. **[уклад.]** Алгоритм лікування тортоаномалій постійних зубів в віковому аспекті : метод. рек. / НМУ імені О. О. Богомольця, М-во охорони здоров'я України, Укр. центр наук. мед. інформації та патент.-ліценз. роботи ; уклад.: **П. С. Фліс** [та ін.] – Київ : [б. в.], 2011. – 24 с. : табл., іл. – Бібліогр.: с. 24.
13. Алгоритм стоматологічних маніпуляцій до державного практичного-орієнтованого іспиту за спеціальності 7.110106 «Стоматологія» (дисципліна-дитяча стоматологія) : метод. рек. / **[П. С. Фліс]**. – Київ, 2008.
14. **[співавт.]** Алгоритми виконання стоматологічних і медичних маніпуляцій для підготовки до Державної атестації студентів 5 курсу за спеціальністю «Стоматологія» : посіб. для студ. стоматол. ф-тів, лікарів-інтернів, лікарів-стоматологів / Н. В. Біденко, **П. С. Фліс** [та ін.] ; М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця, Стоматолог. ф-т. – Київ : Книга-плюс, 2017. – 408 с.
15. **[співавт., ред.]** Детское зубное протезирование : учеб. для студ. высш. мед. учеб. заведений IV уровня акредитации / **П. С. Флис**, С. И. Триль, В. П. Вознюк, Г. П. Леоненко / под ред. П. С. Флиса ; НМУ имени О. О. Богомольця. – Киев : Медицина, 2011. – 192 с. : ил.
16. **[співавт.]** Дитяче зубне протезування : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / **П. С. Фліс**, С. І. Триль, В. П. Вознюк / за ред. П. С. Фліса. – Київ, Медицина, 2010. – 200 с.
17. **[ред.]** Збірник завдань для підготовки тестового екзамену зі стоматології «Крок-2. Стоматологія» / за ред. В. Ф. Москаленка, ..., **П. С. Фліса** [та ін.]. – Київ : Здоров'я, 2005. – 472 с.

18. [ред.] Зуботехнічне матеріалознавство : підручник / за ред. проф. **П. С. Фліса** ; К. М. Стрелковський, А. З. Власенко, Й. С. Філіпчук. – Київ : Здоров'я, 2004. – 332 с.
19. [ред.] Клеевые соединения в челюстно-лицевой хирургии : [монография] / Л. В. Харьков [и др.] ; отв. ред. **П. С. Флис** ; АН Украины, Ин-т химии высокомолекулярных соединений. – Киев : Наукова думка, 1993. – 84 с.
20. [ред.] Клейові з'єднання в щелепно-лицевій хірургії : [монографія] / Л. В. Харьков [та ін.] ; відп. ред. **П. С. Фліс** ; АН України, Ін-т хімії високомолекулярних сполук. – Київ : Наукова думка, 1993. – 84 с.
21. [ред.] Короткий посібник з телерентгенографії : навч. посіб. / Стефан Вільямс ; під ред. **П. С. Фліса** ; пер. з англ. – Львів : ОРТО-Лайн, 2006. – 186 с.
22. [ред.] Механика ортодонтического лечения техникой прямой дуги : [пер. с англ.] / Дж. Беннетт, Р. Маклоулин ; за ред. **П. С. Флиса**, М. С. Дрогомирецькой. – Львов : ГаллДент, 2001. – 265 с. : ил.
23. [співавт.] Моделювання анатомічної форми зубів : підруч. для студ. мед. закл. вищої освіти / **П. С. Фліс** [та ін.]. – Київ : Медицина, 2019. – 352 с. : ил.
24. Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. Стоматологічний факультет Національного медичного університету імені О. О. Богомольця : історія та сучасність (1920-2010) : навч. посіб. для студентів, аспірантів, лікарів-інтернів, магістрантів, викладачів / В. Ф. Москаленко [та ін.] ; НМУ імені О. О. Богомольця. – Харків : ВПП Контраст, 2011. – 352 с. : фот. – Бібліогр. в кінці гл. – (90-років стоматологічному факультету НМУ імені О. О. Богомольця). – Розд. 8. **Фліс П. С.** Кафедра ортодонтії та пропедевтики ортопедичної стоматології. – С. 323–340.
25. [уклад.] Організація стоматологічної допомоги у міських стоматологічних поліклініках комунальної (муніципальної) форми власності в умовах ринкової економіки : метод. рек. / НМУ імені О. О. Богомольця, Укр. центр наук. мед. інформації та патент-ліценз. роботи ; уклад.: **П. С. Фліс**, О. В. Савчук, О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : [б. в.], 2014. – 25 с. : табл. – Бібліогр.: с. 24–25.
26. [співавт.] Ортодонтия : учеб. для студ. стомат. фак. высш. мед. учеб. заведений III–IV акредитации / **П. С. Флис** [и др.] ; под. ред. **П. С. Флиса**. – Киев : Медицина, 2008. – 360 с. : ил.
27. Ортодонтия : підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти IV рівня акредитації / **П. С. Фліс** ; НМУ імені О. О. Богомольця. – Київ ; Вінниця : Нова книга, 2007. – 305 с. : ил, табл. – Бібліогр.: с. 298-301.

28. Ортодонція : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / **П. С. Фліс**. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 312 с. : іл. – Режим доступу: http://stomatology1.dsmu.edu.ua/attachments/article/43/Ortodontiya_P.S.pdf (дата звернення 02.09.2021).
29. [співавт.] Основи стоматології : підручник / В. О. Маланчук, А. В. Борисенко, **П. С. Фліс** [та ін.] ; за ред. В. О. Маланчука. – Київ : Медицина, 2009. – 592 с.
30. [співавт.] Отечественная ортодонтия. Прошлое, настоящее, будущее / Ф. Я. Хорошилкина, Л. С. Персин. – Краснодар : Советская Кубань, 2009. – 382, [1] с. : ил. – Из содерж.: Глава 9 : Достижения украинской ортодонтической школы и ее центров / **П. С. Флис**. – С. 179–198.
31. [ред.] Практическая ортодонтия / Г. П. Ф. Шмут, Э. А. Холтгрейв, Д. Дрешер ; под. ред. **П. С. Флиса** ; пер. с нем. – Львов : ГалДент, 1999. – 208 с.
32. [співавт.; ред.] Пропедевтика ортопедической стоматологии : учеб. для студ. высш. мед. учеб. заведений IV уровня аккредитации / **П. С. Флис**, Г. П. Леоненко, А. А. Канюра [и др.] ; под ред. **П. С. Флиса**. – Киев : Медицина, 2014. – 343 с. : табл., ил.
33. [співавт., співавт.] Пропедевтика ортопедичної стоматології : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / **П. С. Фліс** [та ін.] ; за ред. **П. С. Фліса**. – Київ : Медицина, 2010. – 327 с.
34. [співавт., ред.] Пропедевтика ортопедичної стоматології : підруч. для студ. мед. закл. вищої освіти / **П. С. Фліс** [та ін.] ; за ред. **П. С. Фліса**. – 2-ге вид. – Київ : Медицина, 2020. – 327 с. : табл., іл. – Бібліогр.: с. 322–323.
35. Протоколи надання стоматологічної допомоги. – Київ : Світ сучасної стоматології, 2005. – 507 с.
36. [авт.передм. Фліс П. С.] Систематизированная механика ортодонтического лечения / Маклафлин, Дж. С. Беннетт, Хьюго Дж. Тревези. – Львов : ГалДент, 2005. – 324 с.
37. [співавт.] Стоматологічний факультет Національного медичного університету імені О. О. Богомольця: історія та сучасність (1920–2010) : навч. посіб. для студ., аспірантів, лікарів-інтернів, магістрантів, викладачів / В. Ф. Москаленко, В. П. Неспрядько, М. Ю. Антоненко, **П. С. Фліс** [та ін.] ; за ред. акад. НАМН України В. Ф. Москаленка. – Харків : Контраст, 2011. – 352 с.
38. [співавт.] Техніка виготовлення знімних протезів : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-II рівнів акредитації / **П. С. Фліс**, Т. М. Банних. – Київ : Медицина, 2008. – 254 с.

39. **[співавт.]** Техніка виготовлення знімних протезів : підруч. для студ. ЗВМО I–III рівнів акредитації / **П. С. Фліс**, Т. М. Банних. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ : Медицина, 2012. – 264 с.
40. **[ред.]** Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I–II рівнів акредитації / А. З. Власенко, К. М. Стрелковський ; **за ред. П. С. Фліса**. – Київ : Здоров'я, 2005. – 164 с. : іл.
41. **[співавт.]** Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів : підруч. для студ. вищ. мед. (фармацевтичних) навч. закл. I–III рівнів акредитації / **П. С. Фліс**, А. З. Власенко. – Київ : Медицина, 2010. – 294 с.
42. Технологія виготовлення ортодонтичних та ортопедичних конструкцій у дитячому віці : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I–III рівнів акредитації / **П. С. Фліс**, А. З. Власенко, А. О. Чупіна. – Київ : Медицина, 2013. – 256 с.
43. **[співавт.]** Технологія виготовлення щелепно-лицевих конструкцій : підручник для студ. вищ. мед. (фармацевтичних) навч. закл. I–III рівнів акредитації / **П. С. Фліс** [та ін.]. – Київ : Медицина, 2010. – 248 с. : іл.
44. **[співавт.]** Шлях довжиною у сто років 1920-2020 : Стоматологічний факультет Національного медичного університету імені О. О. Богомольця : біогр. колективна / Н. В. Біденко [та ін.]; уклад. : Н. Біденко, Ю. Клітинський ; НМУ імені О. О. Богомольця. – Дніпро : Середняк Т. К., 2020. – 332 с. : фотогр. – Із змісту: Розділ Кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології / **П. С. Фліс**. – С. 272.
45. **[співавт., ред]** Orthodontics : textbook for students of institutions of higher medical education of the 4 th level of accreditation / **P. S. Flis** [at al.] ; ed. P. S. Flis. – Kyiv : Medicine, 2008. – 336 p.: ill. – Бібліогр.: P. 329–333.
46. **[ред., співавт.]** Orthodontics / Ed. by prof. **P. S. Flis** ; auth.: P. S. Flis [et. al.]. – Kyiv : Medicine, 2008. – 334 p.
47. **[співавт., ред.]** Orthodontics. Dentognathic Anomalies and Deformations : textbook / **P. S. Flis** [et al.] ; ed. by P.S. Flis. – Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2015. – 176 p. : il.
48. **[співавт., ред.]** Orthodontics. Dentognathic Anomalies and Deformations = Ортодонтія. Зубо-щелепні аномалії та деформації : textbook (IV a. l.) / **P. S. Flis** [et al.] ; ed. by **P.S. Flis**. – 2 nd ed., corrected. – Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2016. – 176 p.
49. **[співавт.]** Pediatric Dental Prosthetics = [Дитяче зубне протезування] / **P. S. Flis** [et. al.] – Kyiv : AUS Medicine, 2012. – 176 p.

50. [співавт.] Study Guide of the Course : Prosthodontics Propedeutics : Part I / **P. S. Flis**, G. P. Leonenko, V. V. Filonenko. – Kyiv, 2009. – 82 p.
51. [співавт.] Study Guide of the Course : Prosthodontics Propedeutics : Part II / **P. S. Flis**, V. G. P. Leonenko, V. Filonenko. – Kyiv, 2009. – 79 p.
52. [співавт.] Study Guide of the Course Orthodontics. (Diagnostic of dentognathic anomalies and deformations) / **P. S. Flis** [et al.]. – Kyiv, 2012. – 84 p.
53. [співавт.] Study Guide of the Course Orthodontics. (Children dental prosthetics) / **P. S. Flis** [et al.]. – Kyiv, 2012. – 70 p.

2.4. Статті в наукових та науково-практичних виданнях

1993

54. [співавт.] Использование метода тканевой культуры при токсиколого-гигиенических исследованиях фотоотверждаемых материалов для стоматологии / **П. С. Флис** [и др.] // Гигиена и санитария. – 1993. – № 3. – С. 65–67.
55. [інтерв'ю] Страхова медицина – вимоги життя : бесіда з д-ром мед. наук, проф. **П. С. Флісом** та заст. представника Президента у місті Києві, головою департаменту по охороні здоров'я і соц. захисту населення КМДА В. Д. Юрченком] / записала О. Берник // Ваше здоров'я. – 1993. – № 1 (січ.). – С. 4.

1995

56. [співавт.] Дослідження властивостей фтору при застосуванні композитного матеріалу «ЕСТА-Ф» в ортодонтичній практиці / **П. С. Фліс** [та ін.] // Новини стоматології. – 1995. – № 1/2. – С. 20–23.

1997

57. [співавт.] Дифференциальная диагностика нозологических форм адентии / С. И. Дорошенко, **П. С. Флис**, Ю. И. Бабаскин [и др.] // Вісник стоматології. – 1997. – № 3. – С. 411–413.
58. [співавт.] Метод відновлення зруйнованої коронкової частини передніх зубів у дітей при незавершеному формуванні кореня / **П. С. Фліс** [та ін.] // Новини стоматології. – 1997. – № 4. – С. 6–8.
59. [співавт.] Повышение качества цельнолитых несъемных зубных протезов с пластмассовой облицовкой / **П. С. Флис**, И. Л. Скрипник // Вісник стоматології. – 1997. – № 4. – С. 706–708.

1998

60. [співавт.] Діагностика та функціональні зміни витривалості пародонту зубів у дітей при дефектах коронкової частини зубів різної етіології / **П. С. Фліс**, В. П. Вознюк, С. І. Тріль // Проблемы медицины. – 1998. – № 3. – С. 34–37.
61. [співавт.] Механіко-математичне моделювання процесу апаратурного розширення зубних дуг / **П. С. Фліс** [та ін.] // Вісник стоматології. – 1998. – № 4. – С. 53–55.
62. [співавт.] Новый керамический материал «Ultropaline» / **П. С. Флис** [и др.] // Проблемы медицины. – 1998. – № 2. – С. 22–27.
63. [співавт.] Особливості впливу умов полімеризації на властивості композитних матеріалів / В. П. Неспрядько, В. К. Шевченко, О. І. Подчерняев, **О. П. Фліс** // Новини стоматології. – 1998. – № 1. – С. 8–9.
64. [співавт.] Электрофульгуарация в комплексном лечении ретенции зубов / С. И. Дорошенко, П. С. Флис, Н. В. Ращенко [и др.] // Вісник стоматології. – 1998. – № 1. – С. 99–103.

1999

65. [співавт.] Актуальные принципы реабилитационной терапии у пациентов с расщелинами губы, альвеолярного отростка и неба с точки зрения врача-ортодонта / **П. С. Флис**, А. И. Омельченко // Проблемы медицины. – 1999. – № 4. – С. 38–40.
66. [співавт.] Вікові аспекти розповсюдженості скупченості зубів / **П. С. Фліс**, Джарбуе Махмуд // Проблеми медицини. – 1999. – № 5. – С. 60–62.
67. [співавт.] Влияние ортодонтической аппаратуры из акриловых пластмасс на концентрацию белка и активность отдельных фракций ферментов слюны у детей / **П. С. Флис**, А. И. Омельченко // Проблемы медицины. – 1999. – № 3. – С. 27–29.
68. [співавт.] Комплексне лікування пацієнтів з незарощеннями губи, альвеолярного паростка та піднебіння з точки зору лікаря-ортодонта / **П. С. Фліс**, О. І. Омельченко // Новини стоматології. – 1999. – № 4. – С. 16–18.
69. [співавт.] Моделирование процесса расширения зубных дуг на основе ортодонтического устройства, оснащенного упругим элементом / А. Я. Григоренко, М. Джарбуе, С. И. Дорошенко, Н. Н. Тормахов, **П. С. Флис** // Доповіді Національної академії наук України. – 1999. – № 2. – С. 74–79.
70. [співавт.] Отечественная масса для металлокерамики «Ultropaline» / **П. С. Флис** [и др.] // Вісник асоціації стоматологів України. – 1999. – № 5. – С. 12.

2000

71. [співавт.] Влияние ортодонтической аппаратуры из акриловых пластмасс на концентрацию белка и активность отдельных ферментов слюны у детей / **П. С. Флис**, А. И. Омельченко // Вісник стоматології. – 2000. – № 2. – С. 48–50. – Библиограф.: 9 назв.
72. [співавт.] Кафедра ортодонтии и пропедевтики ортопедической стоматологии / А. И. Омельченко, **П. С. Флис**, О. Михайловский // Актуальные проблемы медицины и биологии. – 2000. – № 1. – С. 270–280.
73. [співавт.] Масса для металлокерамики «Ultropaline» – дебют на российском рынке / **П. С. Флис** [и др.] // Институт стоматологии. – 2000. – № 4. – С. 52–55.

2002

74. [співавт.] Клиническая оценка эффективности протезирования металлокерамическими зубными протезами, облицованными отечественной керамической массой «Ультропалин» / **П. С. Флис**, А. Н. Бобокал // Современная стоматология. – 2002. – № 4. – С. 70–72.
75. [співавт.] Моделювання процесу повороту зуба при апаратному лікуванні / О. Я. Григоренко, С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс** [та ін.] // Доповіді Національної академії наук України. – 2002. – № 7. – С. 183–188.

2003

76. [співавт.] Вестибулярное положение клыков, его распространенность и связь с другими челюстно-лицевыми аномалиями / **П. С. Флис**, А. А. Канюра // Современная стоматология. – 2003. – № 2. – С. 118–121.
77. [співавт.] Клиническая оценка эффективности зубных паст «SILCA» в комплексной профилактике и лечении заболеваний пародонта / Э. А. Чумак, И. В. Опанасюк, Ю. В. Опанасюк, **П. С. Флис**, А. А. Канюра // Современная стоматология. – 2003. – № 2. – С. 47–48.
78. [співавт.] Лінгвофонетичні зміни при протезуванні, їх діагностика та методи усунення / **П. С. Фліс**, А. А. Канюра // Український стоматологічний альманах. – 2003. – № 3. – С. 29–30.
79. [співавт.] Микроструктура и физико-механические свойства керамических масс для металлокерамического протезирования / К. Н. Косенко, **П. С. Флис**, А. В. Павленко [и др.] // Дентальные технологии. – 2003. – № 6. – С. 44–50.
80. [співавт.] Одноэтапная имплантация. Немедленная нагрузка. Одноэтапный Q-Implant фирмы TRITON (Германия) / **П. С. Флис**, А. А. Канюра // Современная стоматология. – 2003. – № 2. – С. 86–92.

81. [співавт.] Определение величины микроэлектротока полости рта больных, протезируемых несъемными конструкциями несъемных протезов из кобальто-хромовых сплавов: КХС, «Керадент», «Пластокрист» / **П. С. Флис** [и др.] // Дентальные технологии. – 2003. – № 1. – С. 20–21.
82. [співавт.] Ортодонтия, определение науки / **П. С. Флис**, Ю. В. Шанин // Український стоматологічний альманах. – 2003. – № 4. – С. 56–57. – Библиогр.: с. 57.
83. [співавт.] Оцінка вестибулярного розташування іклів за даними епідеміологічного обстеження / **П. С. Фліс**, О. А. Канюра // Український стоматологічний альманах. – 2003. – № 3. – С. 37–39. – Бібліогр.: с. 38–39.
84. [співавт.] Состояние местного иммунитета в ротовой части глотки у лиц с зубными протезами из различных материалов / О. Ф. Мельников, **П. С. Флис**, А. Н. Бобокал // Журнал ушных, носовых і горлових хвороб. – 2003. – № 3. – С. 24–26.

2005

85. [співавт.] Исследование рН жидкости полости рта у пациентов, пользующихся зубными протезами из кобальтохромовых сплавов / **П. С. Флис** [и др.] // Современная стоматология. – 2005. – № 3. – С. 133–136.
86. [співавт.] Індивідуальний ортодонтичний трейнер та спосіб його виготовлення / **П. С. Фліс**, В. В. Філоненко // Новини стоматології. – 2005. – № 4. – С. 52–54. – Бібліогр.: 11 назв.
87. [співавт.] Класифікація в ортодонтії / **П. С. Фліс** [та ін.] // Сучасна ортодонтія. – 2005. – № 1/2. – С. 5–7.
88. [співавт.] Методы дистального перемещения первых моляров верхней челюсти : (литературный обзор) / **П. С. Флис**, И. Л. Скрипник, Н. И. Жачко // Сучасна ортодонтія. – 2005. – № 1/2. – С. 21–27. – Библиогр.: 38 назв.
89. [співавт.] Ортодонтична підготовка зубних рядів до протезування при частковій та множинній адентії / **П. С. Фліс**, С. І. Дорошенко, Ю. І. Бабаскін // Сучасна ортодонтія. – 2005. – № 1/2. – С. 13–17. – Бібліогр.: 17 назв.
90. [співавт.] Ортопедичне лікування тимчасових зубів при повному руйнуванні їх коронкової частини / **П. С. Фліс**, В. П. Вознюк // Новини стоматології. – 2005. – № 3. – С. 7–10.
91. [співавт.] Особенности внутрикостного перемещения ретензированных зубов нижней челюсти съёмной ортодонтической аппаратурой / С. Н. Сысоев, **П. С. Флис** // Современная стоматология. – 2005. – № 3. – С. 154–157.

92. [співавт.] Пошук шляхів підвищення якості полімерів, які використовуються для облицювання сучільнолітих незнімних протезів / П. С. Фліс [та ін.] // Галицький лікарський вісник. – 2005. – Т. 12, № 1. – С. 95–99.
93. [співавт.] Розповсюдженість та оцінка вестибулярного положення іклів / П. С. Фліс, О. А. Канюра // Сучасна ортодонція. – 2005. – № 1/2. – С. 18–20.

2006

94. [співавт.] Библиография истории ортодонтии. (2 часть) / П. С. Флис, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 2. – С. 32–33.
95. [співавт.] Библиография истории ортодонтии. (III часть) / П. С. Флис, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 3. – С. 40.
96. [співавт.] Библиография истории ортодонтии. (IV часть) / П. С. Флис, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 4 – С. 38.
97. [співавт.] Библиография истории ортодонтии / П. С. Флис, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 1. – С. 31–32. – Бібліогр. в кінці ст.
98. [співавт.] Математическое моделирование поворота зуба / П. С. Флис, Н. И. Жачко, А. Я. Григоренко // Український стоматологічний альманах. – 2006. – № 5. – С. 52–55.
99. [співавт.] Национальному медицинскому университету имени А. А. Богомольца 165 лет / П. С. Флис, М. Ю. Антоненко, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 3. – С. 2–5.
100. [співавт.] Новая конструкция ортодонтического аппарата в лечении одностороннего перекрестного прикуса / П. С. Флис, С. И. Триль, А. В. Цыж // Український стоматологічний альманах. – 2006. – № 5. – С. 56–60.
101. [співавт.] Особенности лечения тортоаномалий / П. С. Флис, Н. И. Жачко, И. Л. Скрипник // Современная стоматология. – 2006. – № 3. – С. 136–137. – Бібліогр.: 17 назв.
102. [співавт.] Оцінка результатів лікування хворого з ортодонтичною патологією / П. С. Фліс, В. В. Філоненко // Дентальные технологии. – 2006. – № 3/6. – С. 31–34.
103. [співавт.] Применение микроволновой резонансной терапии (МРТ) ММ диапазона в ортодонтии / П. С. Флис, Н. В. Ращенко // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 3. – С. 8–10.
104. [співавт.] Саморегуляція зубощелепних аномалій та деформацій у дітей / П. С. Фліс, В. В. Філоненко // Український стоматологічний альманах. – 2006. – № 6. – С. 49–51. – Бібліогр.: с. 50.

105. [співавт.] Современные аспекты лечения тортоаномалий / П. С. Флис, Н. И. Жачко, И. Л. Скрипник // Дентальные технологии. – 2006. – № 3/6. – С. 37–40.

106. [співавт.] Современный подход к лечению ретенированных зубов / П. С. Флис, Н. И. Жачко, И. Л. Скрипник // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 1. – С. 11–14.

2007

107. [співавт.] Механіко-математичне моделювання ортодонтичного лікування з використанням трейнерів / П. С. Фліс [та ін.] // Новини стоматології. – 2007. – № 1. – С. 28–33. –Бібліогр.: 10 назв.

108. [співавт.] Поворот зубів при апаратурному лікуванні. Механічні аспекти / О. Я. Григоренко, П. С. Фліс, С. І. Дорошенко [та ін.] // Дентальные технологии. – 2007. – № 2. – С. 67–71.

109. [співавт.] Распространенность аномалий формы и размера отдельных зубов по данным статистического исследования / П. С. Флис, Г. П. Леоненко, П. В. Леоненко // Сучасна ортодонція. – 2007. – № 1. – С. 16–20. – Бібліогр. в кінці ст.

2008

110. [співавт.] Возможности аппаратурного лечения одностороннего лингвального перекрестного прикуса / П. С. Флис, А. В. Цыж // Современная стоматология. – 2008. – № 4. – С. 158–160.

111. [співавт.] Использование трейнеров в ортодонтической практике / П. С. Флис, Г. П. Леоненко, В. В. Филоненко // Сучасна ортодонція. – 2008. – № 3. – С. 3–5.

112. [співавт.] Об установке микроимплантов в процессе ортодонтического лечения / П. С. Флис, Х. Резаи, Н. Н. Тормахов // Современная стоматология. – 2008. – № 4. – С. 161–164.

113. [співавт.] Частота аномалий положения отдельно стоящих зубов и прикуса в период сменного прикуса / П. С. Флис, Г. П. Леоненко, В. В. Филоненко // Сучасна ортодонція. – 2008. – № 1. – С. 6–7.

2009

114. [співавт.] Визначення довжини зубної дуги в залежності від її розмірів, форми зубів та їх нахилу / Ю. О. Тріль, П. С. Фліс, Я. М. Григоренко // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2009. – № 2/3. – С. 139–143.

115. [співавт.] Поширеність трансверзальних аномалій прикусу у дітей і підлітків Київської області / **П. С. Фліс**, А. В. Циж // Український стоматологічний альманах. – 2009. – № 1. – С. 41–44. – Бібліогр.: 13 назв.
116. [співавт.] Статистика применения микроимплантантов в ортодонтии / **П. С. Флис**, Х. Резаи // Современная стоматология. – 2009. – № 1. – С. 135–136.

2010

117. [співавт.] Вибір оптимальних методів профілактики та лікування тимчасових молярів при значному руйнуванні коронкової частини зубів за допомогою індивідуальних тонкостінних штампованих коронок / **П. С. Фліс**, В. П. Вознюк, В. В. Петрусь // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2010. – № 4. – С. 179–181.
118. [співавт.] О форме зубных дуг при ортогнатической окклюзии / Я. М. Григоренко, А. Я. Григоренко, Н. Н. Тормахов, Ю. А. Триль, **П. С. Флис** // Доповіді Національної академії наук України. – 2010. – № 1. – С. 188–194. – Библиогр.: 8 назв.
119. [співавт.] Прогнозирование наличия места зубам в зубной дуге с помощью математического моделирования / Я. М. Григоренко, **П. С. Флис**, Ю. А. Триль [и др.] // Вісник стоматології. – 2010. – № 1. – С. 58–62.

2011

120. [співавт.] Изучение причин скученности зубов / **П. С. Флис**, Хе Мё // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2011. – № 3/4. – С. 110–112.
121. [співавт.] Мероприятия, проводимие при ортодонтическом лечении в ретенционном периоде / **П. С. Флис**, Абдаллах Анан // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2011. – № 3/4. – С. 112–113.

2012

122. [співавт.] Выбор оптимальной конструкции ретенционного аппарата после окончания активного периода ортодонтического лечения / **П. С. Флис**, Абдаллах Анан // Современная стоматология. – 2012. – № 5. – С. 106–107.
123. [співавт.] Комплексне лікування ектодермальної дисплазії або синдрому Кріста-Сіменса-Турена. Клінічний приклад / **П. С. Фліс** [та ін.] // Современная стоматология. – 2012. – № 3. – С. 135–137.

124. [співавт.] Распространенность зубочелюстных аномалий, деформации и дефектов зубных рядов среди пациентов, обратившихся за ортодонтической помощью / **П. С. Флис**, Хе Мё // Вісник стоматології. – 2012. – № 4. – С. 91–94. – Библиогр.: 10 назв.
125. [співавт.] Роль третьих моляров в возникновении скученного положения зубов / **П. С. Флис**, Хе Мё // Современная стоматология. – 2012. – № 5. – С. 108–110. – Библиогр.: 7 назв.
126. [співавт.] Эффективность несъемных ретейнеров. Эстетическое, клиническое сравнение проволоки Флекса и капроновой нити, пропитанной жидким фотополимером / **П. С. Флис**, Абдаллах Анан // Український стоматологічний альманах. – 2012. – № 4, Т. 1. – С. 111–114.
127. [співавт.] Эффективность применения аппарата «Vioblock» при лечении пациентов со скученностью зубов / **П. С. Флис**, Хе Мё // Український стоматологічний альманах. – 2012. – № 5. – С. 72–74.

2013

128. [співавт.] Використання ортодонтичного апарату Фліса-Філоненка для лікування відкритого прикусу / **П. С. Фліс**, В. В. Філоненко // Новини стоматології. – 2013. – № 3. – С. 66–69 : мал. – Бібліогр.: 14 назв.
129. [співавт.] Влияние енированных третьих моляров на результаты достигнутого ортодонтического лечения в ретенционный период / **П. С. Флис**, Абдаллах Анан // Современная стоматология. – 2013. – № 2. – С. 94–96.
130. [співавт.] Морфофункциональные нарушения у пациентов с адаптацией / **П. С. Флис**, Рамдун Халед // Современная стоматология. – 2013. – № 3. – С. 146–147. – Библиогр.: 10 назв.
131. [співавт.] Огляд конструкцій ретенційних апаратів / **П. С. Фліс**, Абдаллах Анан // Практична медицина. – 2013. – Т. 19, № 1. – С. 108–112.
132. [співавт.] Сравнительный анализ миофункциональных изменений при дистальном прикусе у пациентов с физиологическим и патологическим типом дыхания / **П. С. Флис**, Д. М. Касьяненко // Современная стоматология. – 2013. – № 1. – С. 128–131. – Библиогр.: 14 назв.
133. [співавт.] Съёмный функционально действующий двухчелюстной ортодонтический активатор для лечения дистального прикуса с нарушенной функцией жевательных и мимических мышц / **П. С. Флис**, Д. М. Касьяненко // Современная стоматология. – 2013. – № 2. – С. 97–99.

2014

134. [співавт.] Аналіз телерентгенограм пацієнтів із дистальним прикусом при ротовому типі дихання / **П. С. Фліс** [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2014. – № 3. – С. 52–57.
135. [співавт.] Динаміка гігієнічного стану порожнини рота за використання стандартних та індивідуальних трейнерів / **П. С. Фліс** [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2014. – № 1. – С. 58–60.
136. [співавт.] Електроміографічний аналіз (обґрунтування) доцільності застосування ортодонтичної апаратури в пацієнтів різних вікових груп з патологією недорозвинення верхньої щелепи та нормально розвинутою нижньою щелепою / **П. С. Фліс**, Д. Ю. Шпак // Современная стоматология. – 2014. – № 5. – С. 78–82.
137. [співавт.] Методика лечения гнатической формы мезиального прикуса / Я. М. Григоренко, А. Я. Григоренко, Н. Н. Тормахов, Д. Ю. Шпак, **П. С. Флис** // Доповіді Національної академії наук України. – 2014. – № 6. – С. 160–166. – Библиогр.: 8 назв.
138. [співавт.] Необхідність консультування у отоларинголога на етапі планування ортодонтичного лікування дистального прикусу / **П. С. Фліс**, Д. М. Касьяненко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2014. – № 3. – С. 74–79.
139. [співавт.] Поширеність мезіального прикусу серед дітей і підлітків різного віку за даними масового обстеження / **П. С. Фліс**, Д. Ю. Шпак // Современная стоматология. – 2014. – № 2. – С. 106–111.

2015

140. [співавт.] Взаимоотношение дистальной окклюзии, морфологических и функциональных нарушений позвоночника / **П. С. Флис**, А. И. Душина // Український стоматологічний альманах. – 2015. – № 1. – С. 74–77. – Библиогр.: 14 назв.
141. [співавт.] Квадрилатеральний аналіз цефалограм при лікуванні гнатичної форми мезіального прикусу / **П. С. Фліс**, В. В. Філоненко, Д. Ю. Шпак // Український стоматологічний альманах. – 2015. – № 4. – С. 61–68. – Библиогр. в конце ст.
142. [співавт.] Ортодонтические силы в аппаратах для лечения мезиального прикуса / К. В. Стороженко, **П. С. Флис**, Н. Н. Тормахов // Український стоматологічний альманах. – 2015. – № 6. – С. 52–55. – Библиогр. в конце ст.

2016

143. [співавт.] Використання знімних ортодонтичних апаратів з рухомими похилими площинами / П. С. Фліса, В. В. Філоненка, Н. М. Дорошенка для лікування сагітальних і трансверзальних аномалій оклюзії / П. С. Фліс, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко // Новини стоматології. – 2016. – № 3. – С. 79–83. – Бібліогр.: 13 назв.
144. [співавт.] Дистальний прикус: необхідність дотримання рекомендацій оториноларинголога під час планування ортодонтичного лікування / П. С. Фліс, Д. М. Касьяненко, О. С. Васильчук // Лікарська справа = Врачебное дело. – 2016. – № 7/8. – С. 100–104. – Бібліогр.: 23 назви.
145. [співавт.] Диференційована діагностика прогенічних форм прикусу та її значення в прогнозуванні результатів ортодонтичного лікування / П. С. Фліс, К. В. Стороженко // Український стоматологічний альманах. – 2016. – № 3, Т. 2. – С. 75–80 : ил. – Библиогр. в конце ст.
146. [співавт.] Исследование сил, возникающих в ортопедических аппаратах с подвижной наклонной плоскостью при лечении сагиттальных аномалий окклюзии / П. С. Флис [и др.] // Современная стоматология. – 2016. – № 4. – С. 96–99.
147. [співавт.] Статика ортодонтических аппаратов с подвижной наклонной плоскостью при лечении мезиального прикуса / П. С. Флис, А. Я. Григоренко, Н. Н. Дорошенко // Український стоматологічний альманах. – 2016. – № 3, Т. 1. – С. 84–88 : ил. – Библиогр. в конце ст.
148. [співавт.] Частота і поширеність аномалій та деформацій зубощелепного апарату в період змінного прикусу / П. С. Фліс, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко // Український стоматологічний альманах. – 2016. – № 1, Т. 1. – С. 75–78 : diagr. – Библиогр. в конце ст.

2017

149. [співавт.] Аналіз поширеності відкритого прикусу у дітей та підлітків міста Києва / П. С. Фліс, О. О. Циж // Новини стоматології. – 2017. – № 3. – С. 72–76. – Бібліогр.: 17 назв.
150. [співавт.] Використання цефалометричного аналізу SASSOUNI PLAS для оцінки ефективності лікування дистального прикусу ортодонтичним апаратом із рухомою похилою площиною / П. С. Фліс, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко // Український стоматологічний альманах. – 2017. – № 2. – С. 43–47 : ил. – Бібліогр. в кінці ст.
151. [співавт.] Диференційований підхід до вибору тактики лікування прогенічного прикусу з урахуванням віку пацієнта та типу росту лицевого

черепа / **П. С. Фліс**, К. В. Стороженко // Новини стоматології. – 2017. – № 2. – С. 8–16. – Бібліогр.: 9 назв.

152. **[співавт.]** Оцінка ефективності застосування знімного ортодонтичного апарата з рухомою похилою площиною в лікуванні мезіального прикусу за даними антропометричних досліджень у знімний період прикусу / **П. С. Фліс**, Н. М. Дорошенко // Український стоматологічний альманах. – 2017. – № 1. – С. 65–69.
153. **[співавт.]** Цефалометрична діагностика визначення ефективності застосування знімного ортодонтичного апарата з рухомою похилою площиною при лікуванні мезіального прикусу / **П. С. Фліс**, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко // Новини стоматології. – 2017. – № 3. – С. 66–70. – Бібліогр.: 10 назв.

2018

154. **[співавт.]** Алгоритм лікування пацієнтів за наявності аномалій прикусу і мовленнєвих порушень / **П. С. Фліс** [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2018. – № 4. – С. 60–64 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.
155. **[співавт.]** Аналіз етіологічних факторів розвитку відкритого прикусу / **П. С. Фліс**, О. О. Циж // Новини стоматології. – 2018. – № 1. – С. 71–75.
156. **[співавт.]** Дослідження стану лор-органів у дітей з аномаліями і деформаціями зубощелепного апарату й порушенням мовлення / **П. С. Фліс** [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2018. – № 3. – С. 26–32 : діаграма. – Бібліогр. в кінці ст.
157. **[співавт.]** Незнімна ортодонтична техніка – фактор ризику розвитку хвороб твердих тканин зубів і тканин пародонта / **П. С. Фліс** [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2017. – № 4. – С. 37–39.
158. **[співавт.]** Опыт лечения дистального прикуса с нарушенной функцией жевательных и мимических мышц съёмным функционально действующим двухчелюстным ортодонтическим активатором / **П. С. Флис** [и др.] // Лікарська справа = Врачебное дело. – 2018. – № 1/2 (січ.-берез.). – С. 148–151. – Библиогр.: 8 назв.
159. **[співавт.]** Поширеність зубощелепних аномалій та мовленнєвих порушень серед дітей віком 6–12 років / **П. С. Фліс** [та ін.] // Сучасна стоматологія. – 2018. – № 4. – С. 54–57. – Бібліогр.: 15 назв
160. **[співавт.]** Функціональний стан м'язів зубощелепного апарату до та після лікування дітей з аномаліями прикусу та мовленнєвими порушеннями = Functional status of muscles of the dentoalveolar apparatus before and after treatment of children with anomalies of bite and speech disorders / **П. С. Фліс** [та ін.] // Клінічна стоматологія. – 2018. – № 4. – С. 76–83.

2019

161. [співавт.] Аналіз рентгенологічних особливостей розташування ретенуваних зубів у обстежених пацієнтів / **П. С. Фліс**, Л. О. Бродецька // Вісник стоматології. – 2019. – № 3. – С. 47–53.
162. [співавт.] Нова конструкція ортодонтичного апарата в лікуванні відкритого прикусу / **П. С. Фліс**, О. О. Циж // Вісник проблем біології і медицини. – 2019. – Т. 1, № 2. – С. 332–336 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.
163. [співавт.] Ортодонтичні зусилля при лікуванні ретенуваних зубів, обтяжених нестачею місця в зубному ряду = Orthodontic Efforts in the Treatment of Teeth Complicated by Lack of Space in the Dentition / **П. С. Фліс**, Л. О. Бродецька, М. М. Тормахов // Новини стоматології. – 2019. – № 4. – С. 69–73 : рис. – Бібліогр.: 9 назв.
164. [співавт.] Особливості діагностики і лікування ретенуваних зубів (огляд літератури) / **П. С. Фліс**, Л. О. Бродецька // Український стоматологічний альманах. – 2019. – № 3. – С. 57–62. – Бібліогр. в кінці ст.
165. [співавт.] Особливості діагностики та ортодонтичного лікування пацієнтів з незрощенням губи та піднебіння / **П. С. Фліс**, К. В. Іванова, А. В. Циж // Сучасна стоматологія. – 2019. – № 5. – С. 96–98. – Бібліогр.: 33 назви.
166. [співавт.] Validation of the diagnostic and treatment complex for patients with orthognathic deformities and phonetic disorders / **P. Flis** [et al.] // Georgian Medical News. – 2019. – № 9. – С. 62–68

2.5. Статті в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій

1985

167. [співавт.] Изготовление комбинированных цельнолитых мостовидных протезов / З. С. Василенко, **П. С. Флис** // XII научно-практическая конференция стоматологов Киевской области : тез. докл. 1985 г. – Белая Церковь, 1985. – С. 45.

1987

168. Протезирование цельнолитыми комбинированными протезами / **П. С. Флис** // Организация стоматологической помощи и вопросы ортопедической стоматологии : тезисы. – Москва, 1987. – Т. 1 : VIII Всесоюзный съезд стоматологов, Волгоград, 30 сент. – 2 окт. 1987 г. – С. 268–270.

1989

169. Изготовление частичных съемных протезов с литыми базисами и телескопическими коронками / **П. С. Флис** // Комплексное лечение и профилактика стоматологических заболеваний : материалы VIII-го съезда стоматологов УССР (Львов, 3-5 окт. 1989 г.) / ред. кол.: Н. Ф. Данилевский [и др.] – Киев, 1989. – С. 266.
170. [співавт.] Клиническое и морфологическое состояние тканей зубов, препарированных под коронки, после применения защитного покрытия 0,25% пастой ЭДА / Ю. А. Самойлов, В. С. Куриленко, Т. А. Беленчук, **П. С. Флис** // Стоматология: респ. межвед. сб. – Киев, 1989. – Вып. 24. – С. 113–117.

1991

171. [співавт.] Применение радионуклидов при исследовании коррозионных свойств стоматологических сплавов / **П. С. Флис**, В. П. Пеший, Ю. П. Цап // Стоматология : респ. межвед. сб. / М-во здравоохранения УССР, Укр. респ. науч. мед. об-во стоматологов. – Киев, 1991. – Вып. 26. – С. 119–121.

2010

172. [співавт.] Дистанційний остеогенез: ціль, можливості, переваги, помилки та ускладнення / **П. С. Фліс**, М. К. Передкова // IV Український міжнародний конгрес «Стоматологічна імплантація. Остеїнтеграція» : з нагоди 200-річчя з дня народження Миколи Івановича Пирогова, 170-ліття Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та 90-ліття стоматологічного факультету, 14–15 трав., 2010 р. / за заг. ред. В. О. Маланчука. – Київ, 2010. – С. 265–266.

2016

173. [співавт.] Частота та розповсюдженість зубощелепних аномалій та деформацій у дітей віком від 6 до 12 років / **П. С. Фліс**, В. В. Філоленко, Н. М. Дорошенко // Питання експериментальної та клінічної стоматології : зб. наук. пр. : Вип. 12 : Гофунговські читання : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Харків 6-7 жовт. 2016 р. / [редкол.: Є. М. Рябоконт [та ін.] ; М-во охорони здоров'я України, Харків. нац. мед. ун-т. – Харків : Харків. нац. мед. ун-т, 2016. – С. 359–361.

2017

174. [співавт.] Антропометричні дослідження ефективності лікування пацієнтів з дистальним прикусом за допомогою знімного ортодонтичного апарату з рухомою похилою площиною / **П. С. Фліс** [та ін.] // Сучасна стоматологія та щелепно-лицева хірургія : з'їзд (V) української асоціації черепно-щелепно-лицевих хірургів : матеріали Міжнар. наук.-практ.

конф., 12 трав. 2017 р., присвяч. 100-літтю Поля Луї Тесьє, 100-літтю П. З. Аржанцева / [заг. ред. В. О. Маланчука]. – Київ : [б. в.], 2017. – С. 196.

- 175. [співавт.]** Прогнозування результатів ортодонтичного лікування пацієнтів з прогенічними формами прикусу / **П. С. Фліс**, К. В. Стороженко // Сучасна стоматологія та щелепно-лицева хірургія : з'їзд (V) української асоціації черепно – щелепно – лицевих хірургів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 12 трав. 2017 р., присвяченої 100-літтю Поля Луї Тесьє, 100-літтю П. З. Аржанцева / [заг. ред. В. О. Маланчука]. – Київ : [б. в.], 2017. – С. 197.

2019

- 176. [співавт.]** Мультидисциплінарний супровід дітей із зубощелепними деформаціями, що супроводжуються фонетичними порушеннями / **П. С. Фліс** [та ін.] // XVII З'їзд Всеукраїнського Лікарського Товариства (Полтава, 14—16 листопада 2019 року) : матеріали. — Одеса : Видавництво Бартенєва, 2019. – С. 171–172

2020

- 177. [співавт.]** Порівняння частоти вродженої адентії постійних бічних різців верхньої щелепи серед пацієнтів з скелетними аномаліями прикусу I, II та III класу / **П. С. Фліс**, О. Ю. Голубченко // Сучасна стоматологія та щелепно-лицева хірургія : зб. матеріалів наук.-практ. конф. за міжнар. участю з нагоди 100-річчя стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця, 15.05.2020 р., м. Київ / Нац. акад. мед. наук України [та ін.] ; ред. В. О. Маланчук. – Київ : [б. в.], 2020. – С. 163.

2021

- 178. [співавт.]** Вплив ортодонтичної апаратури на стан кісткової тканини альвеолярного відростка та альвеолярної частини щелеп / **П. С. Фліс**, А. В. Циж, Н. В. Ращенко [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 191–194.
- 179. [співавт.]** Дисталазація молярів на верхній щелепі за допомогою дисталізатора з опорою на міні-імпланти в ділянці серединно-піднебінного шва / **П. С. Фліс**, О. А. Канюра, Н. В. Ращенко [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 171–173.

- 180. [співавт.]** Діагностичні критерії визначення порушення носового дихання у дітей з патологічними видами прикусу / **П. С. Фліс**, Т. А. Вишемирська // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18–19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 167–169.
- 181. [співавт.]** Збереження цілості тимчасових зубів як метод профілактики порушення оклюзії та розвитку всього організму дитини / **П. С. Фліс**, В. П. Вознюк, В. В. Петрусь, Ю. В. Табачок // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 169–171.
- 182.** Наукова школа ортодонції Національного медичного університету імені О. О. Богомольця / **П. С. Фліс** // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 64-69
- 183. [співавт.]** Особливості використання ретенційних апаратів для дистального прикусу / **П. С. Фліс**, М. А. Омельчук, Н. В. Рашенко [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі, присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 183–186.
- 184. [співавт.]** Особливості лікування аномалій положення зубів та прикусу з урахуванням віку пацієнтів / **П. С. Фліс**, М. А. Омельчук, Г. П. Леоненко [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі, присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18–19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 181–183.
- 185. [співавт.]** Планування ортодонтичної допомоги дітям і обсяги послуг, які згідно з нормативом розраховані на одну дитину / **П. С. Фліс**, М. А. Омельчук, В. П. Вознюк [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі, присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р.,

м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 178–181.

- 186. [співавт.]** Транспозиція зубів (літературний огляд) / **П. С. Фліс**, В. В. Мазка // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 173–176.
- 187. [співавт.]** Удосконалення способу ретенції дистального прикусу / **П. С. Фліс**, М. А. Омельчук, Н. В. Рашенко [та ін.] // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі, присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 186–188.
- 188. [співавт.]** The ortodontic appliances for treatment of open bite / **P. Flis**, V. Filonenko, O. Tsyzh // Актуальні питання сучасної стоматології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участі присвяченої 100-річчю стоматологічного ф-ту НМУ імені О. О. Богомольця (18-19 берез. 2021р., м. Київ) / М-во охорони здоров'я України, НМУ імені О. О. Богомольця ; уклад.: О. А. Канюра [та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2021. – С. 188–191.

2.6. Список патентів на винаходи

1983

- 189.** Пат. 1017317 ССРСР, МПК А61К 6/02 (2000.01). Состав для литья зубных протезов / С. И. Криштаб, М. И. Пясецкий, **П. С. Флис** ; заявитель Киевский ордена Трудового Красного Знамени медицинский институт им. акад. А. А. Богомольца. – № 3338707 ; заявл. 17.08.1981 ; опубл. 15.05.1983.

1992

- 190.** Пат. 1765243 ССРСР, МПК С22 С 38/60 (2000.01). Коррозионностойкая сталь «Гигистал-1» / Ю. П. Цап, Н. П. Александрова, В. Т. Погорельий, Н. И. Житник, **П. С. Флис** [и др.] ; заявитель Институт проблем литья АН УССР. – № 4865213 ; заявл. 11.09.1990 ; опубл. 30.09.1992.

1993

- 191.** Пат. 1792699 ССРСР, МПК А61К 6/08 (2000.01). Стоматологический материал / Д. В. Васильченко, **П. С. Флис**, С. А. Бычков [и др.] ; заявитель Научно-инженерный центр автоматизированных биотехнических систем «СОНАР» научно-технического комплекса Института кибернетики АН

УСССР, Киевский медицинский институт имени А. А. Богомольца, Киевский механический завод им. О. К. Антонова. – № 4922030 ; заявл. 27.03.1991 ; опубл. 07.02.1993.

1994

- 192.** Пат. 4665 Україна, МПК (2006) А61С 8/00. Внутрішньокістковий штифт для кріплення зубних протезів / В. М. Статкевич, В. М. Мінаков, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, О. В. Май, В. В. Лось, В. П. Неспрядько, **П. С. Фліс** ; заявник В. М. Статкевич, В. М. Мінаков, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, О. В. Май, В. В. Лось, В. П. Неспрядько, П. С. Фліс ; власник патенту О. В. Май, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, В. М. Статкевич, В. В. Лось. – № 4939829/SU ; заявлений 28.05.1991 ; опублік. 28.12.1994, Бюл. № 7, 1994.
- 193.** Пат. 4666 Україна, МПК (2006) А61С 8/00. Штифт-імплантант для кріплення зубних протезів / Д. В. Дудко, **П. С. Фліс**, А. М. Бобокал, Ю. І. Бабаскін, В. М. Станкевич, О. В. Май, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов ; заявник Д. В. Дудко, П. С. Фліс, А. М. Бобокал, Ю. І. Бабаскін, В. М. Станкевич, О. В. Май, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов ; власник патенту О. В. Май, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, В. М. Станкевич. – № 4939830/SU ; заявлений 28.05.1991 ; опублік. 28.12.1994, Бюл. № 7, 1994.
- 194.** Пат. 4667 Україна, МПК (2006) А61С 8/00. Внутрішньокістковий штифт для зубопротезування / В. М. Статкевич, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, О. В. Май, Д. В. Дудко, В. П. Неспрядько, **П. С. Фліс** [та ін.] ; заявник В. М. Статкевич, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, О. В. Май, Д. В. Дудко, В. П. Неспрядько, П. С. Фліс, В. В. Лось, О. А. Тарасов ; власник патенту О. В. Май, В. О. Семенець, В. Л. Смирнов, В. М. Статкевич, В. В. Лось. – № 4939831/SU ; заявлений 28.05.1991 ; опублік. 28.12.1994, Бюл. № 7, 1994.

1995

- 195.** Пат. 2038054 Россия, МПК А61С 8/00 (1995.01). Внутрикостный штифт для крепления зубных протезов / В. Н. Статкевич, В. Н. Минаков, В. А. Семенец, В. Л. Смирнов, А. В. Май, В. В. Лось, В. П. Неспрядько, **П. С. Флис** ; заявитель и патентообладатель В. Н. Статкевич, В. Н. Минаков, В. А. Семенец, В. Л. Смирнов, А. В. Май, В. В. Лось, В. П. Неспрядько, П. С. Флис . – № 4939829/14 ; заявлен. 28.05.1991 ; опубл. 27.06.1995.
- 196.** Пат. 2038056 Россия, МПК А61С 8/00 (1995.01). Внутрикостный штифт для зубопротезирования / В. Н. Статкевич, В. А. Семенец, В. Л. Смирнов, А. В. Май, Д. В. Дудко, В. П. Неспрядько, **П. С. Флис**, В. В. Лось, А. А. Тарасов ; заявитель и патентообладатель В. Н. Статкевич, В. А. Семенец, В. Л. Смирнов, А. В. Май, Д. В. Дудко, В. П. Неспрядько, П. С. Флис, В. В. Лось. – № 4939831/14 ; заявлен. 28.05.1991 ; опубл. 27.06.1995.

- 197.** Пат. 2038055 Россия, МПК А61С 8/00 (1995.01). Штифт-имплантат для крепления зубных протезов / Д. В. Дудко, **П. С. Флис**, А. Н. Бобокал [и др.] ; заявитель и патентообладатель Д. В. Дудко, П. С. Флис, А. Н. Бобокал [и др.]. – № 4939830/14 ; заявл. 28.05.1991 ; опубл. 27.06.1995.

1996

- 198.** Пат. 2054902 Россия, МПК А61С 13/00 (1995.01). Способ нанесения облицовочного покрытия на поверхность металлических зубных протезов / С. А. Бычков, Ф. Ф. Сташкевич, **П. С. Флис** [и др.] ; патентообладатель Авиационный научно-технический комплекс им. О. К. Антонова. – № 914931631 ; заявл. 04.02.1991 ; опубл. 27.02.1996.

1997

- 199.** Пат. 18179 А Україна, МПК А61С 7/20 (2006.01) А61С 7/28 (2006.01). Ортодонтичний апарат для лікування зубощелепних аномалій та деформацій / **П. С. Фліс**, В. В. Борейко, Абу Салех Омар ; заявник та власник патенту В. В. Борейко, Абу Салех Омар. – № 97041971 ; заявлений 23.04.1997 ; опублік. 31.10.1997, Бюл. № 5, 1997.

1998

- 200.** Пат. 248 Україна, МПК (2006) А61С 7/00, А61С 7/12 (2006.01). Ортодонтичний апарат / **П. С. Фліс**, Г. В. Новаковська ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Г. В. Новаковська. – № 97073705 ; заявлений 11.07.1997 ; опублік. 30.10.1998, Бюл. № 5, 1998.

- 201.** Пат. 24523 А Україна, МПК А61К 6/04 (2006.01). Сплав «Пластокріст-08» для виготовлення зубних протезів / **П. С. Фліс**, І. І. Максютя, М. А. Омельчук, С. І. Дорошенко ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Науково-виробниче об'єднання «Поверхність». – № 97062944 ; заявлений 20.06.1997 ; опублік. 30.10.1998, Бюл. № 5, 1998.

- 202.** Пат. 24524 А Україна, МПК А61К 6/04 (2006.01). Біоінертний сплав «Керадент» для виготовлення зубних протезів / **П. С. Фліс**, І. І. Максютя, М. А. Омельчук, С. І. Дорошенко ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Науково-виробниче об'єднання «Поверхність». – № 97062943 ; заявлений 20.06.1997 ; опублік. 30.10.1998, Бюл. № 5, 1998.

- 203.** Пат. 24578 А Україна, МПК А61С 5/08 (2006.01). Спосіб виготовлення суцільнолитого незнімного протезу / **П. С. Фліс**, І. Л. Скрипник, Ю. І. Бабаскін ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 97062946 ; заявлений 20.06.1997 ; опублік. 30.10.1998, Бюл. № 5, 1998.

2000

204. Пат. 30837 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Спосіб збереження тимчасових зубів при адентії / С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс**, Ю. І. Бабаскін, Т. О. Солнцева ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 98062995 ; заявлений 18.09.1998 ; опублік. 15.12.2000, Бюл. № 7, 2000
205. Пат. 30971 А Україна, МПК (2006): А 61 С 7/00. Пристрій для лікування скупченості передніх зубів / С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс**, М. М. Джурбує, О. А. Канюра, М. М. Тормахов ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 98063324 ; заявлений 25.06.1998 ; опублік. 15.12.2000, Бюл. № 7, 2000.

2001

206. Пат. 33638 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00, А61С 13/225 (2006.01). Спосіб ортопедичного лікування численної адентії / С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс**, Ю. І. Бабаскін, Н. В. Ращенко ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 99031506 ; заявлений 18.03.1999 ; опублік. 15.02.2001, Бюл. № 1, 2001.
207. Пат. 36601 А Україна, МПК А61С 13/08 (2006.01). Суцільнолитий незнімний кобальто-хромовий зубний протез та спосіб його виготовлення / **П. С. Фліс**, І. Л. Скрипник, І. І. Максютя, А. М. Бобокал, В. П. Вознюк ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, І. Л. Скрипник. – № 2000010155 ; заявлений 10.01.2000 ; опублік. 16.04.2001, Бюл. № 3, 2001.
208. Пат. 36966 А Україна, МПК А61С 13/007 (2006.01), А61С 13/08 (2006.01). Опакер для виготовлення металокерамічних зубних протезів / А. М. Бобокал, **П. С. Фліс**, С. А. Горбань, В. І. Стьопкін, І. Л. Скрипник, О. О. Шаховалов ; заявник та власник патенту А. М. Бобокал, П. С. Фліс, С. А. Горбань, В. І. Стьопкін. – № 2000031227 ; заявлений 01.03.2000 ; опублік. 16.04.2001, Бюл. № 3, 2001.

2002

209. Пат. 44577 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Пристрій для звуження щелепи / С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс**, А. В. Циж, Н. В. Ращенко ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 2001063736 ; заявлений 01.06.2001 ; опублік. 15.02.2002, Бюл. № 2, 2002.
210. Пат. 44634 А Україна, МПК (2006) А 61 С 7/00. Пристрій для лікування вестибулярного положення зубів / С. І. Дорошенко, **П. С. Фліс**, Н. В. Ращенко, О. А. Канюра, Х. С. Садек ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 2001064319 ; заявлений 21.08.2001 ; опублік. 15.02.2002, Бюл. № 2, 2002.

211. Пат. 47099 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Спосіб ортопедичного лікування дітей при патологічній стертості зубів / **П. С. Фліс**, С. І. Дорошенко В. П. Вознюк І. Л. Скрипник, С. І. Триль ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 2001075305 ; заявлений 25.07.2001 ; опублік. 17.06.2002, Бюл. № 6, 2002.
212. Пат. 48749 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Пристрій для повороту зубів / С. І. Дорошенко, Н. І. Жачко, М. М. Тормахов, **П. С. Фліс** ; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № 2001118191 ; заявлений 30.11.2001 ; опублік. 15.08.2002, Бюл. № 8, 2002.

2003

213. Пат. 54604 Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Незнімний ортодонтичний апарат для переміщення зубів у дистально-піднебінному напрямку / **П. С. Фліс**, Г. П. Фліс ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Г. П. Фліс. – № 2000127568 ; заявлений 26.12.2000 ; опублік. 17.03.2003, Бюл. № 3, 2003
214. Пат. 54608 Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Незнімний ортодонтичний апарат для переміщення зубів нижньої щелепи у дистально-язиковому напрямку / **П. С. Фліс**, Г. П. Фліс ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Г. П. Фліс. – № 2001010649 ; заявлений 29.01.2001 ; опублік. 17.03.2003, Бюл. № 3, 2003.

2004

215. Пат. 63386А Україна, МПКА61С 7/10 (2006.01). Пристрій для розширення верхньої щелепи / **П. С. Фліс**, Н. І. Жачко, І. Л. Скрипник, Г. П. Фліс ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Н. І. Жачко, І. Л. Скрипник. – № 2003043187 ; заявлений 09.04.2003 ; опублік. 15.01.2004, Бюл. № 1, 2004.
216. Пат. 64532 А Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Спосіб витягування ретенowanego зуба / **П. С. Фліс**, І. Л. Скрипник, Н. І. Жачко, Н. В. Ращенко, О. В. Кондратюк ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, І. Л. Скрипник, Н. І. Жачко. – № 2003065785 ; заявлений 23.06.2003 ; опублік. 16.02.2004, Бюл. № 2, 2004.
217. Пат. 68401 Україна, МПК А61С 5/04 (2006.01). Спосіб та пристрій для лікування аномалій форми окремих зубів / **П. С. Фліс**, Г. П. Фліс ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Г. П. Фліс. – № 2001053510 ; заявлений 24.05.2001 ; опублік. 16.08.2004, Бюл. № 8, 2004.

2005

218. Пат. 7543 Україна, МПК (2006) А 61 С 7/00. Однощелепний апарат для витягнення високо розташованих зубів / О. К. Новаковська, Г. В. Новаковська, **П. С. Фліс** ; заявник та власник патенту Національний

медичний університет імені О. О. Богомольця. – № u200500702 ; заявлений 26.01.2005 ; опублік. 15.06.2005, Бюл. № 6, 2005.

- 219.** Пат. 10060 Україна, МПК 7 А61С7/00. Знімний двощелеповий ортодонтичний апарат для лікування дистального прикусу, ускладненого глибоким прикусом, а також скупченістю зубів у фронтальній ділянці верхньої та/або нижньої щелепи / П. С. Фліс, Г. П. Фліс ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Г. П. Фліс. – № 2002075612 ; заявлений 08.07.2002 ; опублік. 15.11.2005, Бюл. № 11, 2005.
- 220.** Пат. 73044 Україна, МПК А61С 7/36 (2006.01). Індивідуальний ортодонтичний трейнер та спосіб його виготовлення / В. В. Філоненко, **П. С. Фліс** ; заявник та власник патенту В. В. Філоненко, П. С. Фліс. – № 20031211931 ; заявлений 19.12.2003 ; опублік. 16.05.2005, Бюл. № 5, 2005.

2007

- 221.** Пат. 23292 Україна, МПК А 61 С 7/00. Ортодонтичний апарат для розширення зубної дуги нижньої щелепи / А. В. Циж, **П. С. Фліс** ; заявник та власник патенту А. В. Циж, П. С. Фліс. – Опублік. 25.05.2007.
- 222.** Пат. 7543292. Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Ортодонтичний апарат для розширення зубної дуги нижньої щелепи / **П. С. Фліс**, А. В. Циж ; заявник та власник патенту П. С. Фліс , А. В. Циж. – № u200603754 ; заявлений 06.04.2006 ; опублік. 25.05.2007, Бюл. № 7, 2007.

2011

- 223.** Пат. 59838 Україна, МПК (2011.01) : А 61 С 7/00. Знімний функціонально діючий двощелеповий ортодонтичний активатор / Д. М. Касьяненко, П. С. Фліс ; заявник та власник патенту Д. М. Касьяненко, П. С. Фліс. – № u201103801 ; заявлений 29.03.2011 ; опублік. 25.05.2011, Бюл. № 10, 2011.

2012

- 224.** Пат. 69548 Україна, МПК (2012.01) А 61 С 7/00. Ортодонтичний апарат П. С. Фліса – В. В. Філоненка для лікування відкритого прикусу / В. В. Філоненко, П. С. Фліс ; заявник та власник патенту В. В. Філоненко, П. С. Фліс. – № u201201720 ; заявлений 16.02.2012 ; опублік. 25.04.2012, Бюл. № 8, 2012.
- 225.** Пат. 69560. Україна, МПК (2012.01) А 61 С 7/00. Спосіб ретенції / Абдаллах Анан Мухаммед-Ахмад, **П. С. Фліс** ; заявник та власник патенту Абдаллах Анан Мухаммед-Ахмад, П. С. Фліс. – № u201203019 ; заявлений 15.03.2012 ; опублік. 25.04.2012, Бюл. № 8, 2012.

2014

- 226.** Пат. 89857 Україна, МПК (2014.01) А 61С 7/00. Апарат для лікування мезіального прикусу / Д. Ю. Шпак, П. С. Фліс ; заявник та власник патенту

Д. Ю. Шпак, П. С. Фліс. – № u201400567 ; заявлений 21.01.2014 ; опублік. 25.04.2014, Бюл. № 8, 2014.

2015

227. Пат. 99388 Україна, МПК (2015.01) А 61 С. 7/00. Ортодонтчний апарат П. С. Фліса, В. В. Філоненка, Н. М. Дорошенко з ругомою похилою площиною для лікування сагітальних та трансверзальних аномалій прикусу / П. С. Фліс, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, В. В. Філоненко, Н. М. Дорошенко. – № u201502553 ; заявлений 23.03.2015 ; опублік. 25.05.2015, Бюл. № 10, 2015.

2016

228. Пат. 104412 Україна, МПК (2016.01): А 61С 7/00. Апарат для лікування мезіального прикусу / К. В. Стороженко, П. С. Фліс ; заявник та власник патенту К. В. Стороженко, П. С. Фліс. – № u201508113 ; заявлений 14.08.2015 ; опублік. 25.01.2016, Бюл. № 2, 2016.
229. Пат. 106201 Україна, МПК (2016.01): А 61С 9/00. Спосіб вимірювання кута нахилу зубів / К. В. Стороженко, П. С. Фліс ; заявник та власник патенту К. В. Стороженко, П. С. Фліс. – № u201508111 ; заявлений 14.08.2015 ; опублік. 25.04.2016, Бюл. № 8, 2016.
230. Пат. 109224 Україна, МПК (2016.01): А 61 С 7/00. Ортодонтчний апарат для лікування мезіального прикусу / П. С. Фліс, Д. Ю. Шпак ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Д. Ю. Шпак. – № u201607053 ; заявлений 29.06.2016 ; опублік. 10.08.2016, Бюл. № 15, 2016.

2017

231. Пат. 115089 Україна, МПК (2017.01) А 61С 7/00 А 61 С 8/00. Ортодонтчний апарат П. С. Фліса, О. О. Циж, В. В. Філоненка для лікування відкритого прикусу при ретрузії верхніх фронтальних зубів / П. С. Фліс, В. В. Філоненко, О. О. Циж ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, В. В. Філоненко, О. О. Циж. – № u201701235 ; заявлений 20.02.2017 ; опублік. 27.03.2017, Бюл. № 6, 2017.
232. Пат. 116722 Україна, МПК (2017.01) А 61С 7/00. Ортодонтчний апарат для дистального переміщення бокової групи зубів / П. С. Фліс, А. В. Циж, І. С. Кузьменко ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, А. В. Циж, І. С. Кузьменко. – № u201703071 ; заявлений 31.03.2017 ; опублік. 25.05.2017, Бюл. № 10, 2017.
233. Пат. 117886 Україна, МПК (2017.01) А 61 С 8/00. Ретенційний апарат для верхньої щелепи / П. С. Фліс, О. О. Циж ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, О. О. Циж. – № u201701229 ; заявлений 10.02.2017 ; опублік. 10.07.2017, Бюл. № 13, 2017.

234. Пат. 117887 Україна, МПК (2017.01) А61С 8/00. Апарат для ретенції результатів лікування відкритого прикусу / **П. С. Фліс**, О. О. Циж ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, О. О. Циж. – № u201701230 ; заявлений 10.02.2017 ; опублік. 10.07.2017, Бюл. № 13, 2017.
235. Пат. 117888 Україна, МПК (2017.01) А61С 7/00. Апарат для лікування відкритого прикусу / **П. С. Фліс**, О. О. Циж ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, О. О. Циж. – № u201701231 ; заявлений 10.02.2017 ; опублік. 10.07.2017, Бюл. № 13, 2017.
236. Пат. 122602 Україна, МПК (2017.01) А 61С 9/00 А 61С13/23 (2006.01). Спосіб виготовлення знімного зубного протеза / **П. С. Фліс**, А. А. Симонишен ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, А. А. Симонишен. – № u201711491 ; заявлений 23.11.2017 ; опублік. 10.01.2018, Бюл. № 1, 2018.

2018

237. Пат. 126393 Україна, МПК (2006) А61С 7/00 А61С 8/00. Пристрій для усунення та профілактики шкідливих язикових звичок / **П. С. Фліс**, В. В. Філоненко, А. О. Мельник ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, В. В. Філоненко, А. О. Мельник. – № u201804002 ; заявлений 12.04.2018 ; опублік. 11.06.2018, Бюл. № 11, 2018.
238. Пат. 127668 Україна, МПК А61С 8/02 (2006.01). Ортодонтичний апарат для дистального переміщення бокової групи зубів на верхній щелепі / **П. С. Фліс**, І. С. Кузьменко, С. І. Тріль ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, І. С. Кузьменко, С. І. Тріль. – № u201804456 ; заявлений 23.04.2018 ; опублік. 10.08.2018, Бюл. № 15, 2018.

2019

239. Пат. 119619 Україна, МПК (2006) А61С 7/00 А61С 7/36 (2006.01). Ортодонтичний апарат для дистального переміщення бокової групи зубів на верхній щелепі / **П. С. Фліс**, І. С. Кузьменко, С. І. Тріль ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, І. С. Кузьменко, С. І. Тріль. – № a201804457 ; заявлений 23.04.2018 ; опублік. 10.07.2019, Бюл. № 13, 2019.
240. Пат. 136794 Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Ортодонтичний апарат для лікування ретинованого зуба з дефіцитом місця в зубному ряду / **П. С. Фліс**, Л. О. Бродецька ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Л. О. Бродецька. – № u201907385 ; заявлений 03.07.2019 ; опублік. 27.08.2019, Бюл. № 16, 2019.
241. Пат. 136945 Україна, МПК G01N 1/28 (2006.01) G01N 27/26 (2006.01). Спосіб оцінки ремоделювання кісткової тканини зубів / **П. С. Фліс**, Л. О. Бродецька, Л. В. Натрус, О. О. Лісаковська ; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Л. О. Бродецька, Л. В. Натрус, О. О. Лісаковська. – № u201908111 ; заявлений 15.07.2019 ; опублік. 10.09.2019, Бюл. № 17, 2019.

242. Пат. 141198 Україна, МПК В01D 15/08 (2006.01) G01N 33/50 (2006.01). Спосіб оцінки порушень ліпідного метаболізму після стоматологічного операційного втручання / О. Ю. Голубченко, **П. С. Фліс**; заявник та власник патенту Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № u201909592; заявлений 02.09.2019; опублік. 25.03.2020, Бюл. № 6, 2020.
243. Пат. 141930 Україна, МПК (2006) А61С 7/00. Апарат для лікування мезіального прикусу / **П. С. Фліс**, Т. А. Вишемирська, І. Й. Чихарівська-Корнило; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Т. А. Вишемирська, І. Й. Чихарівська-Корнило. – № u202001306; заявлений 27.02.2020; опублік. 27.04.2020, Бюл. № 8, 2020.
244. Пат. 143423 Україна, МПК (2006) А61С 7/00 А61С 7/12 (2006.01). Губний бампер / **П. С. Фліс**, Т. А. Вишемирська, І. Й. Чихарівська-Корнило; заявник та власник патенту П. С. Фліс, Т. А. Вишемирська, І. Й. Чихарівська-Корнило. – № u202001525; заявлений 04.03.2020; опублік. 27.07.2020, Бюл. № 14, 2020.

2.7. Література про Фліса П. С.

245. До 65-річного ювілею професора Фліса Петра Семеновича : ювілеї // Новини стоматології. – 2016. – № 4. – С. 91.
246. Кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології. Співробітники кафедри. Фліс Петро Семенович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/departement-orthodontics-prosthetic-dentistry/spivrobotnyky-kafedry/> (дата звернення 13.07.2021). – Назва з екрану.
247. Петр Семенович Флис [о нем] // Сучасна ортодонція. – 2006. – № 4. – С. 39.
248. Петро Семенович Фліс : до 50-річчя з дня народження // Український стоматологічний альманах. – 2001. – № 5. – С. 98
249. Професор Петро Фліс у «Сніданку з 1+1» від 20.12.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=nqamxt2Evo8> (дата звернення 13.07.2021). – Назва з екрану.
250. Фліс Петро Семенович // Біографічний словник завідувачів кафедр та професорів від медичного факультету Університету Св. Володимира до Національного медичного університету імені О. О. Богомольця 1841–2011 : у 2 кн. Кн. 2 : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця: традиції розвитку (1921–2011). Біографічний словник / [за ред. В. Ф. Москаленка]. – Вид. 4-те, оновл. та доопрац. – Київ : Авіцена, 2011. – С. 282–283.

Фотогалерея

Перше засідання кафедри ортодонції 1982 р. Зліва направо: зуб. тех. Лейбович О.І., ас. Дорошенко С. І., доц. Александрова Ю. М., проф. Василенко З. С. (зав. кафедри), ас. Фліс П. С. (секретар кафедри), ас. Куриленко В. С., лік. Василевська В. Ф., ас. Неспрядько В. П., ас. Грекова Л. М., лік. Ковалевська К. О., ас. Легвинюк Ф. Д., ас. Тижкороб Т. М., ст. лаб. Катюжан В. І.

Засідання профспілки Стоматологічного факультету.
2-й ряд праворуч – асистент Фліс П. С.

Працює асистент Фліс П. С.

Робота в Чорноморському морському пароплаванні.
Професор Фліс П. С. із дружиною та донькою. 1987 р.

По центру – батько Семен Петрович Фліс

Крайній праворуч – Фліс С. П.

Другий ліворуч – Фліс С. П., начальник штабу полку

Засідання кафедри оргодонтії. 1990 р.

Консультація професор Фліс П. С. 1990 р.

Шалімова С. Н., Шалімов О. О., Поплавський М. Ф., (ректор КНУКіМ),
професор Фліс П. С.

Засідання координаційної ради з питань стоматології.
Ведуть засідання Міністр охорони здоров'я Спіженко Ю. П. та доцент
Фліс П. С.

Професор Фліс П. С. із дружиною

Презентація журналу «Современная ортодонтия».
Головний редактор журналу професор Фліс П. С. та святкування ювілею
професора Дорошенко С. І.

Зустріч із колегами. Другий ліворуч – президент асоціації Північної Кореї – професор Кім, другий зправа – президент асоціації Білорусі – професор Токаревич І. В.

Зустріч із колегами: професор Токаревич І. В., професор Кім, генеральний менеджер фірми Siemens Фрібе

Конференція: Усенко С. А., Возний Ф. Ф., Рашенко Н. В., професор Фліс П. С.

По центру: професор Хорошилкіна Ф. Я. та професор Фліс П. С.

Ліворуч професор Новік І. В., праворуч асистент Фліс З. А.

Презентація журналу «Світ ортодонції»

Професор Фліс П. С., професор Вільямс (Данія)

Весілля

Сім'я

Виступ на конференції. Професор Король М. Д.,
професор Фліс П. С., професор Зубкова Л. П.

Ювілейний день народження. 50 років

Виступи на конференціях

Професор Фліс П. С. та Академік Академії медичних наук України Шалімов О. О.

Народження першого внука

Виступ на засіданні Rotary International

Консультує професор Фліс П. С.

Служба на флоті

З Юлією Тимошенко

Ювілейний день народження. 50 років

З домашнім улюбленцем

На відпочинку

Професор Фліс П. С. з делегацією у Бразилії

Професор Фліс П. С., професор Дрогомирецька М. С., професор Персин Л. С.,
Скрипник І. Л.

З президентом Всесвітньої асоціації ортодонтів

Професор Фліс П. С., професор Персин Л. С. (президент Російської асоціації ортодонтів), професор Дрогомирецька М. С., професор Ліхота К. М., професор Емануель Хорхе (Аргентина)

Ювілейний день народження. 60 років

Доцент Леоненко Г. П., С. Борхес (Бразилія), губернатор Rotary International (Україна-Польща-Білорусь) Тоженкін О., професор Фліс П. С.

Професор Фліс П. С. та Сауло Борхес (Бразилія)

Професор Фліс П. С. проводить заняття з викладачами інших ЗВО

Перша міжнародна конференція «Актуальні проблеми ортодонції»

Професор Фліс П. С.

На відпочинку

Презентація журналу «Світ ортодонції»

Ювілейний день народження. 50 років

Ювілейний день народження. 50 років

Професор Фліс П. С., професор Вільямс (Данія)

Консультації з колегами

Професор Фліс П. С., доцент Леоненко Г. П.,
доцент Омельчук М. А.

Святкування Нового року з колегами кафедри

Професор Фліс П. С. з батьком Флісом С. П. та академіком
Данілевським М. Ф. після вручення орденів

Шалімов О. О. з дружиною та професор Фліс П. С. з дружиною та
донькою

Онуки

Професор Фліс П. С. з дружиною та донькою, Титарчук В. Г.

Політаємо...?

Професор Фліс П. С., Смаглюк, Даніела Старіна (Італія)

З дружиною

На конференції

Фліс Петро Семенович

**Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
Кафедра ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології
Бібліотека**

Серія «Ювілеї особистостей»

**Фліс Петро Семенович – лікар-стоматолог, ортопед і ортодонт,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної
стоматології НМУ імені О. О. Богомольця,
заслужений діяч науки і техніки України**

Бібліобіографічний покажчик

Укладачі:	Людмила Василівна Папуша, Наталія Василівна Острікова
Бібліографічний редактор:	Олена Валеріївна Ключніченко
Літературний редактор:	Олексій Петрович Голінатий
Відповідальна за випуск	Людмила Василівна Папуша

Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця
Бібліотека
03057 м. Київ, вул. Зоологічна, 1
e-mail: library@nmu.ua

Київ 2021